

THEOSOFIA

jaargang 113
nr 1 • februari 2012

In dit nummer:

Het geheel zien • Radha Burnier

Een korte inleiding tot de *Stanza's van Dzyan*
• Ingmar de Boer

**De Eeuwige Moeder: een verslag van het
TVN-najaarsweekend op 8 en 9 oktober 2011**
• Hans van Aurich

De Dalai Lama en de Theosophical Society
• Lieve Opgenhaffen

**Het Internationaal Theosofisch Centrum:
een korte geschiedenis, deel I**
• Arend Heijbroek

Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar worden gemaakt of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Meninge n of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en ernaar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

THEOSOFIA

Jaargang 113 • nr. 1, februari 2012
Driemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland
ISSN 0040-5868

Redactie:

Anne Myrthe Iken,
Els Rijnaker (hoofdred.)

Secretariaat redactie:

Tolstraat 154,
1074 VM Amsterdam

Abonnementen:

Nederland en België voor
2012: € 25,-
Daarbuiten worden
verzendkosten extra in
rekening gebracht.
Administratiekosten bij herin-
nering bedragen € 5,-
Losse nummers € 7,-
excl. evt verzendkosten.

Zetwerk

en vormgeving:
Richard van Dijk
Druk: AD Druk bv / Zeist

© 2012

Theosofische Vereniging in
Nederland / Amsterdam

Inhoud

Het geheel zien Radha Burnier	3
Een korte inleiding tot de <i>Stanza's van Dzyan</i> Ingmar de Boer	8
De Eeuwige Moeder; verslag van het TVN- najaarsweekend op 8 en 9 oktober 2011 Hans van Aurich	14
De Dalai Lama en de Theosophical Society Lieve Opgenhaffen	24
Het Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden; een korte geschiedenis - deel I Arend Heijbroek	29
Verenigingsnieuws	39
Adressen Theosofische Vereniging	43

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel van
druk, fotokopie, of op enig andere
wijze, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

De Theosofische Vereniging is niet verantwoordelijk voor
enigerlei mening in dit tijdschrift tot uiting
gebracht, tenzij vervat in een officieel document.

The Theosophical Society

De Theosophical Society (waarvan de Theosofische Vereniging in Nederland de Nederlandse afdeling is) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. Zij heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India en 49 afdelingen over de gehele wereld.

De Theosophical Society bestaat uit studenten die bij eender welke religie aangesloten kunnen zijn of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging (zie achterkant omslag) onderschrijven, dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen, dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging en dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen. Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar Waarheid. Zij zijn van mening dat Waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen. Zij zien de Waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma opgelegd door een autoriteit. Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aannames. Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen.

Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen. Zij zien elke religie als een uitdrukking van de Goddelijke Wijsheid. Zij geven er de voorkeur aan om religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om Goddelijke Wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals Waarheid het doel is, is Vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden. Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde. Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de Wetenschap van de Geest terug, door de mens te leren de Geest te zien als zijn werkelijk zelf en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan. Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten, en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de Theosofische Vereniging bestuderen deze waarheden en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken, is welkom als lid. Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

Het geheel zien

– Radha Burnier

Het is algemeen bekend dat ons idee van het spirituele pad op zijn best slechts een gedeelte omvat en dus niet waar is. Stel dat wij alleen maar één arm zien van het fysiek lichaam van iemand anders, dan krijgen wij een onjuist idee van wat wij zien.

Net zo is onze kijk op het leven, welk idee wij misschien ook hebben van dit fysiek gebied, slechts een gedeeltelijk beeld en daarom is het niet correct.

Degenen die meer volledig in staat zijn geweest om te zien, vinden het misschien moeilijk te zeggen wat zij weten. Zelfs als een Mahatma ons vertelt wat er aan de andere kant van het leven bestaat, zullen wij niet in staat zijn dit volledig te begrijpen, of is wat wij ervan begrijpen misschien niet waar. Spiritueel geavanceerde mensen kunnen dus alleen maar proberen anderen ervan bewust te maken dat er veel meer te zien is; zij kunnen niet zeggen wat er te zien is, daar alle ideeën die wij over andere werelden, enzovoort, krijgen, uit boeken en van mensen, ons niet kunnen laten zien wat waar is. Wij moeten het feit voor ogen houden dat, hoe juist wij het ook hebben vergeleken bij andere mensen, wat wij denken niet echt is wat er is.

Voor de meeste mensen betekent liefde iets wat niet erg spiritueel is. Dit kan op zichzelf heel goed zijn. Een moeder houdt van haar kind en dat is beter dan niet van het kind te houden. Zij is in staat om het kind het gevoel van bescherming te bieden, het gevoel dat iemand van hem houdt, enzovoort, maar als wij denken dat deze liefde de

volledige betekenis geeft van de term, zou dat onjuist zijn. Liefde is in essentie iets waarvan wij niets weten, maar wij moeten trachten er zoveel mogelijk van te weten te komen, gewoon omdat het zo mooi is. Dit geldt ook voor bepaalde andere eigenschappen. Er is goddelijke schoonheid die niets te maken heeft met een doel, die zich tot op zekere hoogte kan belichamen in vormen, maar die haar volledige aard helemaal niet laat zien. Liefde, schoonheid, goedheid enzovoort zijn eigenschappen die horen bij het goddelijk niveau, waarvan wij hier beneden slechts een indruk krijgen, en niet de realiteit. Voor de meeste mensen is bijvoorbeeld liefde in de familie belangrijk. Of zij nu houden van iemand buiten een kleine kring die zij kennen of niet, maakt helemaal niet uit, maar zij krijgen bevrediging uit het geven van iets aan een paar mensen, en verwachten hiervoor iets terug. In staat zijn te beminnen zonder er iets voor terug te vragen is erg moeilijk.

Moederliefde wordt vaak geprezen, juist vanwege deze eigenschap; zij kan doorgaan met houden van haar kind, zelfs wanneer deze volwassen is, eigenwijs of egoïstisch. Zij voelt een band tussen hun tweeën. Voor de meeste mensen is echter een klein gevoel van liefde, een klein gevoel van schoonheid, enzovoort, al iets heel groots, het maakt het leven waard geleefd te worden. Wij kunnen ons niemand voorstellen die in staat is om geen enkele schoonheid waar te nemen, of welke andere eigenschappen ook die wij met het leven associëren en waarvan hij instinctief voelt dat het ontvangen ervan belangrijk is.

Als een echtgenote echter heel liefhebbend is, maar geen troost biedt, is een man niet erg gelukkig. Er is dus

een verwachtingspatroon waar liefde is. Natuurlijk proberen wij naar de hele vraag te kijken op een andere manier. Het kan een kwestie van leren zijn om ergens zorgvuldig naar te kijken. We neigen ertoe conclusies te trekken, zelfs wanneer wij iets niet goed kennen, wat we misschien pas na enige tijd waarlijk leren kennen. Intussen hoeven wij er echter niet veel ideeën over te hebben.

Eén van de manieren waarop wij ideeën verzamelen is door het kijken naar kunstvoorwerpen. Sommige van de beroemde plaatsen waar deze kunstvoorwerpen verzameld en bewaard worden zijn de musea en galleries die mensen bezoeken. Waarom doen ze het? Deels is het een kwestie van op de hoogte blijven; iedereen praat ergens over, en men wil kunnen zeggen: 'Daar ben ik ook geweest.' Misschien leren ze iets, maar ze hopen ook een fris idee op te doen, een frisse manier van kijken, die de kunstenaar heeft. Wij hebben de ander dus nodig om ons op een of andere manier te stimuleren.

In *Freedom from the Known*, een bundel voordrachten van Krishnamurti, staat een verhaal over een religieus leraar die preken gaf. Mensen waardeerden die enorm en kwamen erop af om ze te horen. Op een dag kwam er een vogeltje dat op de vensterbank ging zitten en uit volle borst begon te zingen. Vogels zingen niet zoals mensen, die ondertussen aan andere dingen denken. Een vogel heeft die zorg niet, hij zingt omdat hij zin heeft om te zingen. De leraar zweeg en aan het eind van de muziek zei hij: 'De preek is voorbij'. Dit is een voorbeeld van een preek die uit een andere bron komt dan wij verwachten. Wanneer wij datzelfde zien, met onze vooroordelen en met alles wat er omgaat in ons

denkvermogen, dan zien wij er slechts een deel van. Het heeft nooit dezelfde kwaliteit. Krishnaji wijst erop dat, als wij al onze aandacht ergens aan kunnen geven, niet noodzakelijkerwijs aan een vogeltje dat onschuldig aan het zingen is, zich dan een heel nieuw uitzicht opent dat prachtig is. Dat gebeurt omdat de observeerder er niet is. Het geobserveerde kan een prachtig kunstwerk zijn, wondermooie muziek, een schitterende boom en de observeerder kan de schoonheid ervan observeren, maar hij is er nog steeds bij, dus maakt de schoonheid ervan slechts een geringe indruk. Wanneer er helemaal geen observeerder meer is, ondergaat het hele bewustzijn deze ervaring.

Leren mediteren

Dit is een deel van meditatie: door te kijken, te luisteren, door ons hart en denkvermogen te geven, begint meditatie, maar wij beginnen niet op die manier. Wij denken over bepaalde dingen na, maar dat is niet meditatie, want de observeerder is er. Pas wanneer de observeerder er niet is, kan men schoonheid zien. Misschien zien sommigen van ons soms schoonheid niet op die manier – niet schoonheid in een vorm. Zolang het gevoel heerst ‘ik ben ernaar aan het kijken,’ is het niet compleet, misschien omdat het niet werkelijk is. Het gaat om het afstand nemen van het zelf, het loslaten van het gevoel van ‘mijzelf,’ van het gevoel te verschillen van het object. Dat moet verdwijnen. Dit is de essentie van meditatie, wanneer wij onszelf kunnen vergeten.

Wanneer er een sterke emotie is, wanneer iemand heel boos is en niet weet wat hij doet, lijkt het bewustzijn van ‘mijzelf’ er niet te zijn; dan neemt de boosheid het over. De persoon is

er nog, maar hij wordt beheerst door boosheid, maar wanneer er observatie is, zonder de observeerder, dan is er een ervaring die buitengewoon is. Sommigen van ons hebben deze ervaring wel eens gehad. Wanneer u zich die ervaring weer herinnert, is zij echter niet meer hetzelfde, omdat u er bent om zich te herinneren wat er tevoren gebeurd is. Het gebeurt niet, het is gebeurd. Het is dus iets dat in het verleden thuishoort. Hoe kunnen wij langzamerhand het verschil gaan begrijpen tussen de persoon die wel of niet tot inzicht is gekomen?

De persoon die tot inzicht is gekomen verwacht niet dat er een of andere verandering plaatsvindt in de ander. Als dat zo zou zijn, dan zou iedereen moeten veranderen volgens de wens van de toeschouwer, wat onmogelijk is. Dat is niet wat bedoeld wordt met het in de steek laten van het zelf, zelfvergetelheid, wat een toestand is van stilte binnenin. Stilletjes kijken naar wat er toevallig gebeurt, of rondom u plaatsvindt, is heel belangrijk, maar dit is nu precies wat wij en onze burens niet goedkeuren. Als iemand stilletjes naar iets kijkt, denken ze dat er iets mis met hem is.

Dr. Besant deed een uitspraak dat zij, over het algemeen gesproken, geen zin heeft om wat dan ook te zeggen. Dit werd min of meer geaccepteerd in de Indiase situatie, maar als men vriendelijk wil lijken in het Westen, hartelijk, sociaal, dan moet men aan de praat zijn. Als iemand veel plaatsen bezoekt, zoals Annie Besant deed, denken mensen dat iemand onvriendelijk is als hij niet praat, dus moest zij wel een beetje praten, maar over het algemeen wilde zij zwijgen. Wanneer iemand geen beelden maakt, maar alleen maar observeert, dan kan hij

veel dingen zien die normaliter helemaal niet te zien zijn. Mensen die wat tijd doorbrengen met schijnbaar nietsdoen, alleen maar met kijken, kunnen ook zien wat de maatschappij van hen verwacht en wat hun van kinds af aan geleerd wordt. In Oosterse literatuur ontstaat dit gevoel, dat ons een glimp verschaft van iemand die plicht ziet, orde, goedheid, waarheid enzovoort, zelfs midden in deze wereld. Er is de mogelijkheid dat de wereld kan veranderen, wanneer mensen leren zich anders te gedragen. Misschien zien wij niet het belang van het teweegbrengen van dit soort verandering in onszelf die leidt tot een groter bewustzijn van de diepere kant van het leven – van waarheid, goedheid en schoonheid – overal. Als dat zo zou zijn – en het gaat zo worden, ook al duurt het lang- dan zou de wereld veel sneller veranderen. Als wij echter aannemen dat orde in deze zin niet mogelijk is, dan zal het heel lang gaan duren. Als velen van ons voelen dat wij datgene moeten doen wat ons tot een instrument maakt, of een klein onderdeel van een instrument, waardoor de wereld zelf verandert, dan zal dat een groot verschil maken.

Hoe kunnen wij de wereld dan veranderen? Als het de basis is om anders te zijn, dan moeten wij op een andere manier handelen. Wij maken ons druk om de wereld en niet alleen om onszelf. Wij moeten de noodzakelijke eigenschappen deel laten uitmaken van ons leven en dan wordt de kleine groep een iets grotere groep en dat zal uiteindelijk leiden tot de vooruitgang van de mensheid.

Werk dat iedereen kan doen

Relaties verschillen van persoon tot persoon, van persoon tot dier, enzovoort, maar ook al zijn er al die verschillen ten opzichte van personen en andere dingen, er moet tegelijkertijd begrip en affectie zijn. Dit is heel belangrijk als wij het leven zelf willen kennen en begrijpen. Het leven bestaat niet opdat wij er zaken kunnen doen, geld verdienen en relaties aanknopen met kinderen, ouders, echtgenote of een paar mensen, dat is maar een heel klein deel ervan. Het leven is een geheel, dat niet alleen mensen omvat, maar dieren, mineralen, deva's en welke andere wezens er ook maar op deze aarde of erbuiten bestaan. Wanneer wij meningsverschillen hebben, wanneer wij de baas spelen over andere mensen en veel dingen doen die lijnrecht ingaan tegen wat wij prediken, dan verloochenen wij wat wij waarheid noemen.

Wij worden in deze wereld geboren om te begrijpen wat het leven is, maar wij schijnen dit niet te beseffen. Wij denken dat wij geboren zijn om geld te verdienen, het beste comfort te vinden, een belangrijk persoon te worden, in de wereld bekend te staan als een speciaal iemand. Natuurlijk moeten wij eten, maar wij zijn erop gebrand om veel verschillende dingen te proeven. Een deskundige te zijn op het gebied van cricket of hockey is heel goed, maar het leven is niet alleen daarvoor. Als u een expert wordt, is het opdat het denkvermogen zich kan ontwikkelen, snel wordt in het zien, maar wij verblijven in een toestand van onwetendheid en weten niet wat we moeten doen.

Een van de kwalijke aspecten van het leven is dat iedereen er voor zich-

zelf is, en niet voor de hele mensheid, zoekend naar het goede, werkend voor dat goede. Dit resulteert in het soort wereld zoals we die nu beleven, zij verandert ook niet fundamenteel. Wij denken misschien dat de wereld van tegenwoordig sterk verschilt van die van gisteren. Zij is anders omdat wij vliegtuigen hebben, en wij zijn blij met machines om e-mails te versturen en dat soort dingen, maar zijn wij anders?

Wij zijn dezelfde mensen, met dezelfde doelen. Het resultaat van dit alles is dat wij grote ongelijkheid gecreëerd hebben. Ongelijkheden bestaan op een bepaalde manier: ongelijkheid op het niveau van intelligentie, sommige mensen zijn misschien vriendelijker en niet zo intelligent; sommigen zijn vrijgevig, anderen niet. Het fundamentele gevoel van anders te zijn dan andere mensen ontstaat vanwege deze kleine verschillen, wat altijd leidt tot conflicten.

Is er ooit een tijd in de wereld geweest dat er geen conflict bestond? Wanneer er geen echte oorlog is, is er wel trots en wedijver, wat ook deel uitmaakt van oorlogsgezindheid, of deel van de

jaloerie op mensen die beter kunnen handelen, die beter vooruit kunnen in het leven, enzovoort. Het is nogal vreemd omdat wij niet terugvallen in de gewoonte van vechten, en denken dat vechten fantastisch is. Er zijn landen die eigenlijk niet in een oorlog met Iran verwickeld zijn, maar die wel de olie in het Middenoosten willen hebben of het gebied willen beheersen. De nadruk ligt op hoe men het van elkaar kan winnen.

Mensen vinden dat intelligentie en andere kwaliteiten hen in deze toestand gebracht hebben. Het heeft millennia geduurd voordat dit zich ontwikkeld had en wij nemen aan dat wij nu de climax beleven, maar dit is misschien helemaal niet waar. De mens heeft de kans om een volkomen ander menselijk wezen te worden – het ontwaakte individu. Misschien, als we terugkijken en zien wat er gebeurd is, zal dit ons in staat stellen voorwaarts te gaan naar een prachtige toekomst waarin de mensheid eigenschappen kan ontwikkelen die op het ogenblik braak liggen.

Uit: *The Theosophist*, juni 2008
Vertaling: A.M.I.

Een korte inleiding tot de *Stanza's van Dzyan*

- Ingmar de Boer

De auteur is sinds 1989 lid van de TVN. Na jarenlang in Rotterdam gewoond en gewerkt te hebben voor de Rotterdamse Loge, doet hij dat sinds 2008 op en voor het Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden (op de afdeling verhuur en als secretaris van de Council van het ITC). Daarnaast is hij actief voor de Annie Besant Loge in Naarden.

Hij schreef dit artikel in verband met het feit dat, drie maanden na de TVN voorjaarsdag van 17 maart 2012, getiteld *BB en HPB, de 'Big Bang' en H.P.*

Blavatsky, wetenschap en spiritualiteit, wederom de *Stanza's van Dzyan* in de schijnwerpers zullen staan. Van 13 tot en met 17 juni 2012 organiseert het ITC namelijk een Engelstalige zomerschool met Martin Leiderman over dit onderwerp.

De kern van H.P. Blavatsky's werk *De Geheime Leer* wordt gevormd door een mysterieuze tekst die niet door Blavatsky zelf is geschreven, maar ontleend is aan een zeer oud geschrift, genoemd het 'Boek van Dzyan.'¹ In dit artikel wil ik proberen op een eenvoudige manier een ingang te geven tot deze bijzondere tekst.

Van het Boek van Dzyan zijn nergens originelen in hedendaagse bibliotheken te vinden. Ondanks het diepgaande onderzoek van theosofen zoals Henk Spierenburg en David Reigle blijft de achtergrond van het Boek van Dzyan een grotendeels onopgelost raadsel.² Wel is duidelijk, dat het Boek van Dzyan een sterke verbinding heeft met het esoterisch boeddhisme.

De vreemde woorden die in de verzen van Dzyan worden gebruikt, zijn vrijwel allemaal hetzij Tibetaans, hetzij Sanskriet. Het Sanskriet is de belangrijkste taal van het oude India, en ook de belangrijkste taal van het

boeddhisme, onder andere naast het Tibetaans. In Blavatsky's commentaren op het Boek van Dzyan vinden we van alle gebruikte vreemde woorden een meestal uitgebreide uitleg. Indien nodig kunnen we nog een beroep doen op woordenlijsten zoals het bekende boekje *Ganesha* (de kleine woordentolk der geesteswetenschappen van de UTVN, die op termijn opnieuw uitgebracht zal worden) of Blavatsky's eigen *Theosophical Glossary*.^{3,4} In een later stadium van onze studie kan het boek van Sri Krishna Prem, *Man the Measure of all Things* een goede steun zijn.⁵

Wat is dzyan?

Het woord *dzyan* is niet in een gangbaar woordenboek te vinden, maar Blavatsky geeft er zelf een duidelijke omschrijving van. Het betekent zoveel als 'wijsheid' en het woord is onder andere verwant met het Japanse woord *zen*, wat ons onmiddellijk doet denken aan meditatie. Blavatsky bedoelt ermee eigenlijk hetzelfde als met 'geheime leer', namelijk de universele wijsheid-religie, of kort gezegd de theosofie. Het gaat er daarbij om, dat deze wijsheid geen boekenwijsheid is, maar juist wijsheid die ontstaat wanneer men zich steeds verder verdiept in de werkelijke aard van het bestaan. Deze soort van verdieping heeft niet zozeer een mentaal karakter, maar ontstaat als het resultaat van diepe meditatie. Dit type wijsheid is niet een 'wijsheid van de dag', zoals een wetenschappelijke theorie waarvan bij voorbaat wordt aangenomen dat deze ooit weer zal worden weerlegd. Een wetenschappelijke theorie kan worden weerlegd door verder of dieper te kijken dan de begrenzingen waarbinnen eerder on-

derzoek is gedaan. Blavatsky bedoelt met het woord *dzyan* daarentegen die wijsheid die als het ware alle mogelijke begrenzingen van onderzoeksgebied overschrijdt, en daarom altijd en overal geldig is.

Wat is de geheime leer?

De Geheime Leer is dus een boek dat probeert algemene principes van wetenschap, religie en filosofie naar voren te brengen en daarbij steeds te laten zien hoe deze principes verborgen zijn in de achtergronden van verschillende denkrichtingen. Aan ons als bestudeerder is allereerst de taak de door Blavatsky naar voren gebrachte algemene principes helder uit te lichten en los te zien van de grote hoeveelheid voorbeelden en analogieën die ze gebruikt om deze principes te illustreren. In tweede instantie is het boek ook een goede bron van informatie om meer te weten te komen over de vele verschillende denkrichtingen die door Blavatsky worden aangeraakt, zelfs al zouden we ons niet altijd kunnen vinden in de principes en verbanden die zij aangeeft.

De belangrijkste boodschap die in het werk is neergelegd is dus dat er een 'geheime leer' bestaat, een universele wijsheid die verborgen is, onder andere, in elk van de grote religies. Voor de mens betekent dat, dat hij de mogelijkheid heeft om te komen tot nieuwe waarden die universeel zijn en die dus, hoewel ze geworteld kunnen zijn in bestaande religies, uitstijgen boven religieuze en culturele tegenstellingen. We hoeven eigenlijk alleen maar een krant op te slaan of naar het dagelijkse journaal op televisie te kijken om te zien dat deze boodschap heden ten dage nog steeds zeer actueel is.

;Uit het bovenstaande kunnen we wel afleiden dat de universele wijsheid waarover het boek spreekt zich niet in directe zin met het alledaagse bestaan bezighoudt. *De Geheime Leer* heeft een hoog abstractieniveau. Theosofie in het algemeen is dan ook niet iets voor iedereen, maar voor een bepaalde groep mensen, die tenminste in staat zijn om de boodschap die in *De Geheime Leer* is neergelegd te bevatten. Blavatsky heeft met haar werk een zeer hoog doel gekozen. Voor een beginnende lezer is het dan ook een zeer legitieme vraag of Blavatsky in dit omvangrijke werk haar grote pretenties inderdaad waarmaakt. Ook al is het schrijven van dit werk misschien een bijzondere prestatie, het betekent natuurlijk nog niet dat alles wat Blavatsky in dit boek beweert ook op waarheid berust. We doen het werk ongetwijfeld het meeste recht door het met een open, maar kritische geest te lezen en daarbij ook niet te vergeten dat het inmiddels meer dan 120 jaar geleden is geschreven.

De opbouw van het boek *De Geheime Leer*

De Geheime Leer beschrijft het ontstaan van de wereld en het ontstaan van de mens, respectievelijk in deel I en II van het werk. Elk van deze delen opent met een reeks verzen uit het Boek van Dzyan, die door Blavatsky zijn vertaald met hulp van helderziende vermogens waarover zij beschikte. De verzen uit het Boek van Dzyan zijn in deel I van *De Geheime Leer* te vinden, na de inleiding en het voorwoord.

Deel I bestaat uit drie afdelingen, waarvan de eerste grotendeels bestaat uit telkens een aantal regels uit de verzen van Dzyan, gevolgd door het eigen commentaar daarop van Blavatsky. Hierin wordt dus aan de hand van de verzen uit het Boek van Dzyan een overzicht gegeven van de belangrijkste thema's uit de universele wijsheid-religie of *dzyan*. De overige twee afdelingen van deel I zijn eigen-

Deel I: Het ontstaan van de kosmos

Deel II: Het ontstaan van de mens

Voorwoord		Inhoudsopgave deel II	
Inhoudsopgave deel I		Notities vooraf	
Inleiding			
Proloog			
Afdeling I	7 Stanza's van Deel I Toelichtingen op de 7 stanza's van deel I Samenvatting	Afdeling I	12 Stanza's van Deel II Toelichtingen op de 12 stanza's van deel II Conclusie
Afdeling II	Ontwikkeling van de symboliek	Afdeling II	Oude symboliek van de wereldreligies
Afdeling III	Wetenschap en de geheime leer tegenover elkaar gezet	Afdeling III	Wetenschap en de geheime leer tegenover elkaar gezet
		Index van delen I en II	

Tabel 1: Waar vind ik de *Stanza's van Dzyan* in *De Geheime Leer*?

lijk toelichtingen op en uitwerkingen van hetgeen in het eerste gedeelte is gepresenteerd: de symboliek (tweede afdeling) en de relatie van de wijsheid-religie met de toenmalige wetenschap (derde afdeling).

Deel II van *De Geheime Leer* is volgens precies hetzelfde patroon ingedeeld, met weer de verzen uit het boek van Dzyan als hoofdlijn. Deel I bevat zeven zogenoemde *stanza's*, en deel II bevat twaalf *stanza's*. Het Engelse woord *stanza* betekent hier een 'grotere eenheid binnen een gedicht.' De stanza bestaat zelf weer uit een aantal verzen, genoemd *shloka's*. Zo spreken we bijvoorbeeld van 'stanza 1 uit deel I, shloka 6', in dit artikel afgekort tot '1.6'.

Wat wordt beschreven in de *Stanza's van Dzyan*?

De zeven stanza's in deel I beschrijven in zeven fasen op een symbolische manier hoe de kosmos is ontstaan. Stanza 1 beschrijft de kosmos in een nog ongemanifesteerde toestand. Deze stanza introduceert veel van de elementen die later in het 'scheppingsverhaal' een rol gaan spelen. In stanza's 2 en 3 wordt

het ontwaken van de kosmos beschreven, na de periode van kosmische rust, genoemd *pralaya*. Het belangrijkste concept hierin is het steeds opnieuw openbaren en weer tot een einde komen van de kosmos. In elke openbaring wordt een nieuwe periode van evolutie uitgewerkt, en worden nieuwe hoogten in bewustzijn ontwikkeld. Dit geldt voor zowel de kosmos als geheel, als voor de mens, als ook voor alle andere levensvormen in de kosmos. Een ander belangrijk concept is daarom, dat alles in de kosmos zich ontwikkelt en daarom in zekere zin *levend* is: een geheel van entiteiten, begiftigd met bewustzijn.

Ik wil hier alleen een korte ingang geven tot de stanza's, wat de lezer over de drempel kan brengen deze zelf ter hand te nemen en vervolgens ook zijn eigen intuïtie aan het werk te zetten. Daartoe kunnen we hierna nog een aantal van de meest fundamentele begrippen uit de stanza's van deel I bespreken.

Alaya

Blavatsky gebruikt het begrip *alaya* onder andere in shloka 1.9 om de

Stanza's bij deel I	Beschrijving ⁶
1	Pralaya, de kosmische nacht
2	"Post-pralaya"
3	Ontwaken na pralaya, monaden
4	Schepping van zeven entiteiten, de dhyan chohans
5	Vorming van een kosmos
6	Stadia tot 4 ^e rondte
7	Afdaling van het leven tot het verschijnen van de mens

Tabel 2: Wat wordt beschreven in de Stanza's in deel I?

‘universele ziel’, het eeuwig onveranderlijke principe in het universum aan te duiden. Dit begrip komt heel dicht bij *paramartha*, de ‘ultieme werkelijkheid’. Het is de objectieve realiteit, dat wil zeggen los van alle (persoonlijke) interpretatie. Deze realiteit is blijvend en onvergankelijk. Dit Sanskriet-begrip is specifiek voor de boeddhistische yogacara-school.

Svabhavat

In stanza 3 wordt beschreven hoe de kosmos ontstaat uit de interactie tussen de vader en de moeder. Deze ouders van de kosmos kunnen we vergelijken met de boeddha en zijn vrouwelijke partner in het tantrische boeddhisme. Uit de vereniging van deze twee komt in shloka 3.10 een oersubstantie voort die *svâbhâvat* genoemd wordt, ‘de uit zichzelf zijnde’, die de basis zal vormen voor de gehele kosmos:

3.10. Vader en moeder spinnen een web dat van boven aan de geest is bevestigd - het licht van de ene duisternis - en van onderen aan zijn in schaduw gehulde einde, de stof; en dit web is het heelal, gesponnen uit de twee substanties die tot één zijn gemaakt, dat svâbhâvat is.

De grote adem

Het begrip adem in de stanza’s staat voor beweging en ontwikkeling: de cycli van openbaring en ervaring die plaatsvinden tussen de twee polen van geest en stof (3.11). Hier zien we dat we via het denken middels analogieën inzicht kunnen krijgen in de symboliek van de stanza’s: de uit- en inademing van de individuele mens wordt vergeleken met de in- en evolutiefase in een kosmos. (2.2) De grote adem kunnen

we in verband zien met de filosofie van yoga.

3.11. Het zet uit als de adem van het vuur erop is gericht; het trekt samen als de adem van de moeder het aanraakt. [..]

Fohat

Het meest mysterieuze ‘personage’ uit de stanza’s is ongetwijfeld *fohat*. Fohat heeft een sleutelrol in het proces van het ontstaan van de wereld. Dit woord is verwant met een Chinese lettergreep *pò*, die voor het principe van begeerte (aantrekking en afstoting) in de kosmos staat. Alle soorten van kracht in de kosmos zijn volgens Blavatsky manifestaties van fohat. Op fysiek gebied kunnen we bijvoorbeeld denken aan elektriciteit, zwaartekracht en nucleaire krachten, die de wereld om ons heen zijn vorm en dynamiek geven. (3.12, 5.4 e.a.)

De Dhyan Chohans

In shloka 1.3 worden de Dhyan Chohans genoemd, *ah-hi*. Dit is volgens Blavatsky een woord in het *Senzar*, een oude mysterietaal, in het Sanskriet gespeld als *ahi*, het algemene woord voor slang. De *ah-hi* vormen een belangrijke, zoniet de belangrijkste, categorie wezens in *De Geheime Leer*. Zij komen in allerlei gedaanten in het boek voor, en het is een van de verdiensten van Blavatsky dat zij overeenkomsten heeft gezien tussen veel verschillende esoterische stelsels van denken waarin deze zeven grote wezens figureren. In het christendom worden ze vaak aartsengelen genoemd en bij de Oude Grieken heetten ze eenvoudig *theoi*, goden. In de astrologie komen ze overeen met de krachten van de zeven antieke

planeten. In het boeddhisme worden ze Dhyani Boeddha's genoemd, de boeddha's van meditatie. Hierin zit het woord *dhyana*, het Sanskriet-broertje van het woord *dzyan*. In Blavatsky's boek worden deze vaak Dhyani Chohans (heren van meditatie) genoemd, of kortweg *dhyani's* of *chohans*. Zij zijn de grote wezens die alle processen in ons zonnestelsel besturen, bijgestaan door talloze groepen van helpers op elk gebied. Ook worden ze bouwers genoemd, omdat ze met hun bijzondere vermogens de vormen in de kosmos opbouwen (2.1, 4.3). Hun zeven typen van kracht zijn verbijzonderingen van fohat; vandaar dat ze ook worden omschreven als de 'zeven zonen van fohat' (5.2).

De Lipika's

De Lipika's vormen een tweede zevental van grote wezens (4.6). Zij projecteren volgens de stanza's het plan voor een nieuw universum, na de kosmische rustperiode. De bouwers voeren dit plan vervolgens uit. Vier van de zeven Lipika's komen in verschillende religies bijvoorbeeld voor als vier grote koningen (*maharaja's*), de heren van de vier elementen (vuur, aarde, lucht en water), en de heersers van de vier kardinale punten (5.5).

Uitnodiging tot studie

Graag zou ik met u nog meer begrippen bespreken, maar over de stanza's is natuurlijk zeer veel te vertellen, zoals Blavatsky ook heeft gedaan in haar commentaren, die het grootste gedeelte van haar boek innemen. In plaats daarvan nodig ik u van harte uit voor het komende zomerseminar georganiseerd door het Internationaal Theosofisch

Centrum in samenwerking met de Theosofische Vereniging in Nederland, onder leiding van Martin Leiderman, dat gepland staat voor 12-17 juni 2012, en dat geheel gewijd zal zijn aan de studie van de zeven Stanza's van Dzyan uit deel I van *De Geheime Leer*.

NOTEN

- ¹ Blavatsky, H.P., *De Geheime Leer*, Theosophical University Press, Pasadena e.a., 1988. De Engelse bladzijnummering van de eerste editie (1888) wordt meestal gebruikt voor verwijzingen.
- ² Reigle, David and Nancy, *Blavatsky's Secret Books: Twenty Years' Research*, Wizards Bookshelf, San Diego, 1999
- ³ *Ganesha: kleine woordentolk der geesteswetenschappen*, Uitgeverij der Theosofische Vereniging, Amsterdam, 1995.
- ⁴ Blavatsky, H.P., *Theosophical Glossary*, Theosophical Publishing Society, London, 1892 (van dit boek bestaat ook een Nederlandse vertaling).
- ⁵ Krishna Prem, Sri, en Sri Madhava Ashish, *Man the Measure of all Things (In the Stanzas of Dzyan)*, Theosophical Publishing House, Wheaton e.a., 1969.
- ⁶ Blavatsky, H.P., *De Geheime Leer*, Deel I, p. 21-22 (zie noot 1 hierboven).

De Eeuwige Moeder

Verslag van het TVN-najaarsweekend op 8 en 9 oktober 2011

Op 8 en 9 oktober 2011 heeft de TVN in de Besant Hall in Naarden een najaarsweekend gehouden met als titel De Eeuwige Moeder dat, kort samengevat, als bijzonder geslaagd kan worden gekenmerkt. Sprekers waren dr. Annine van der Meer (godsdiensthistoricus en theoloog) en Sabine van Osta (voorzitter van Loge Witte Lotus te Antwerpen).

Met de sprekers was afgesproken dat Annine van der Meer vanuit haar vakgebied het thema De Eeuwige Moeder in de menselijke cultuur zou belichten en dat Sabine van Osta dit vanuit de theosofische invalshoek zou benaderen. De eerste dag werd door Annine van der Meer verzorgd en de tweede dag door Sabine van Osta, met aan het eind van de tweede dag een forum. Beide dagen werden aaneengekoppeld met de vertoning in de avonduren van de Zweedse film *As It Is In Heaven*. Hieronder volgt een korte impressie

Dag I – Annine van der Meer

Een viertal geweldige presentaties, met de aansprekende titels: *De Eeuwige Moeder als vrouwe Wijsheid (Sophia) of Bewust zijn; Vrouwe Wijsheid in de kosmos (Sophia als Archè of Begin); Vrouwe Wijsheid in Oud Israël; Vrouwe Wijsheid gaat undercover in de exoterische wereldgodsdiensten.*

Lezing I: De Eeuwige Moeder als vrouwe Wijsheid (Sophia) of Bewust zijn

Oude symboliek

Annine van der Meer geeft een uitleg over de symboliek van het Moederprincipe en de Moeder als bron van leven. Met een meditatieoefening laat zij de aanwezigen de eenheid met Moeder Aarde ervaren en tegelijkertijd ook de eenheid met het Universum. Als de Moeder een tipje van haar sluier zou oplichten, dan is duidelijk dat zij zich in tal van verschijningsvormen manifesteert, waaronder Sophia, Chochmah of Wijsheid, zo verklaart Annine. Met een PowerPoint presentatie licht zij de diverse

manifestaties van de Eeuwige Moeder in tal van afbeeldingen toe.

Andere verschijningsvormen

De Eeuwige Moeder is in een andere verschijningsvorm ook haar dochter Sophia. De godsvonk wordt omhuld in de gewaden van de ziel en vervolgens wordt de stof de laatste omhulling. Ze is ook Theosophia, Sophia, Wijsheid en de sleutel tot het Goddelijk feest. Een van de plaatjes geeft zeven zuilen aan; het zevenvoud is vaak een verwijzing naar het Moederprincipe. We zien op oude afbeeldingen en iconen nog vaak de afbeelding van de Moeder en haar Zoon, die in de Joodse en christelijke traditie de Heer wordt genoemd. Deze symboliek is gaandeweg uit de Joodse en vroegchristelijke teksten en afbeeldingen verwijderd. Het patriarchaat krijgt namelijk de overhand. Pas ten tijde van Mw. Blavatsky komt er, mede door haar aandacht voor de Eeuwige Moeder die zich onder andere manifesteert in de godin Isis én die van de vrouwenbeweging, langzaam een kentering.

De drie-eenheid

De symboliek van de Moeder heeft ook alles te maken met de drie-eenheid van Vader-Moeder-Zoon zoals we die in vele kosmologieën tegenkomen, waaronder de *Stanza's* van *De Geheime Leer* en binnen het christendom in de drie-eenheid van Vader-Zoon-Heilige Geest. In de oude wijsheidsleer van India komen we deze symboliek tegen in de vorm van de *Trimurti*. De drie-eenheid staat hier aan de basis van de schepping, of beter omvat alles: het is het principe van scheppen, in stand houden en vernietigen, dus Brahma, Vishnu en Shiva (die we in een andere vorm ook weer tegenkomen in de *OM mantra*).

Aspecten van de moeder

We zien ook verschillende aspecten van de Moeder, zoals de Maagd, de Moeder die gebaard heeft en de oudere wijze Grootmoeder, maar ook de aspecten van het spel van donker met licht, baren en bezielen. De Moeder baart de stof en in duisternis wordt het licht niet meer herkend. De Moeder is ook de hoge Sophia in de hemelen en de lage Sophia in de materie op aarde; zij is ook het derde aspect van de Sophia die aarde en hemel, donker en licht met elkaar verbindt, haar rol in de nabije toekomst. Ze wisselt als het ware van gestalte en zo komen we haar in de vele afbeeldingen ook tegen. Het zijn juist die afbeeldingen die ons zoveel informatie verschaffen want, zoals eerder gezegd, het Moeder-principe is stelselmatig uit de teksten verdwenen.

Lezing 2: Vrouwe Wijsheid in de kosmos (*Sophia als Archè of Begin*)

Na een korte uiteenzetting over de cirkeldans van de dansende Derwisjen en het inzicht dat wordt verschaft na het

scheuren van de voorhang voor de ark volgt een meditatie.

De meditatie begint met een concentratie op het donkere centrum van het universum, het zwarte gat. Er breekt een zee van licht door, het is als de lotus die open gaat, de oergrond waar alles één is. We zijn deel van het web, van de grote in- en uitademing. In die stemming betreden wij de tempel van Sophia. Wij kunnen kijken achter de voorhang waar wereld en tijd niet zijn.

De oermoeder

De geschiedenis van de Oermoeder is zeker tot 40.000 jaar geleden terug te voeren.

In het tijdperk van de jagers/verzamelers (40.000–10.000 voor Christus) vinden we al afbeeldingen van de Moeder. Het is de tijd van de opkomst van de *homo sapiens* (de reflectief denkende mens). De kenmerken van de Moeder zijn onder andere de vulva, de vergrote lichaamsdelen die leven en voeding schenken, de kleur rood, de arm- en lichaamshouding en de hoofdbedekking, waaronder die met zeven ringen. We kunnen dit allemaal zien op de afbeelding van de Venus van Willendorf (ca 24.000 voor Christus), waar rode oker is gebruikt om de symboliek van leven aan te geven. De vrouwelijke geslachtskenmerken worden overdreven weergegeven, omdat het symbolen van generatie en regeneratie zijn die in een mondiale vooroudercultus altijd overdreven groot worden weergegeven.

Kenmerkend bij deze en latere afbeeldingen is ook de sacrale houding waarbij de handen op of onder de borsten zijn gelegd. Ook op deze afbeelding – moeilijk zichtbaar – zijn de handen op de borsten gelegd om aan te geven dat de Moeder in eeuwigheid voeding geeft.

Venus van Willendorf

Na het einde van de IJstijd vinden we in Neolithische culturen waarin vroege landbouw bedreven wordt nog steeds Oermoederbeelden of clanmoeder-beelden terug; zij brengen de eerste moeders van de clan en grootfamilie in beeld. In talrijke beelden is zij androgyn en toont zowel mannelijke als vrouwelijke trekken. Dit staat symbool voor het egalitaire karakter van deze culturen waarin mannelijk en vrouwelijk nog met elkaar in harmonie en balans zijn. Er zijn eveneens voormoederbeelden in de Jordaanvallei en Mesopotamië gevonden. Ook in de megalithische cultuur in Europa vinden we deze terug.

Lezing 3: Vrouwe Wijsheid in Oud Israël

Het merendeel van de oude kunst uit Oude en Nieuwe Steentijd is vrouwelijk. Het mannelijke wordt vaak uitgedrukt in het symbool van de fallus of in stier- en hoornsymbolen. In India en Israël zien we de grote Moeder ook vaak terugkomen in de vorm van de driehoek, het vat, de bron, de slang, de boom, de vrucht, de bloem, enzovoort.

Via de oude Hebreeuwse religie is er een brug te slaan naar het christendom.

Het katholiek- christelijke feest van Maria Lichtmis op 2 februari verwijst naar een oud gebruik, waar het jonggeboren kind pas na 40 dagen aan het volk werd getoond.

De sacrale afbeelding van de Moeder met zijwaarts uitgestrekte handen, die zich ook vaak tot vleugels ontwikkelen, is wederom een brug naar het christendom. Er is ook de tronende Moeder, zittende in een koninklijke houding op haar troon. De achtevoudige ster is het teken van de zeven plus de één en staat voor de lemniscaat; het is het teken van balans en volmaaktheid en hoort tot de iconografie van de Moeder. Het is ook het teken van het nieuwe Begin.

In oud-Israël komen we in het beeldmateriaal juist de Vader, de Moeder en de Zoon tegen. Wat in de teksten niet meer is te vinden, komen we wel tegen in dit beeldmateriaal. De censuur is niet in staat geweest al het beeldmateriaal te wissen of vernietigen. De beeldtaal en de symbolen van de Moeder leven voort in kunst en iconografie.

Bomenverering

In boom- en steen-verering vinden we het Moederprincipe ook weer terug. Een voorbeeld is de verering van de Moeder van Oud-Israël als heilige boom die vaak zeven takken heeft; zo is er de zevenarmige boom uit Megido (Armageddon). Wanneer in de boom de lichten met geurende olie ontstoken worden, wordt de zevenarmige boom tot zevenvoudige kandelaar, de menora. Het is de boom van leven die verlichting en eeuwig leven schenkt; dit terwijl de baarmoeder van de Moeder als de bron van het leven wordt gezien. Dit vind je symbolisch terug in het kapsel in de vorm van een 'U' of

een hoefijzer. Dan zijn er als bloemen de lelie en de lotus, die symbool staan voor het principe van regeneratie en wedergeboorte. Ook deze symboliek staat voor de Moeder. Later worden er minder tot geen afbeeldingen meer gemaakt, omdat dit bij wet wordt verboden.

Lezing 4: De Vrouwe van Wijsheid gaat undercover in de exoterische wereldgodsdiensten

We hebben de Moeder gezien als maan- en ook als zonnegodin, en gezien hoe zij zich ook manifesteert in de boom, de roos, de lotus en in de achtvoudige ster. Het achtvoud is het teken van heiligheid en kom je in het Midden-Oosten nog vaak teken. Wanneer na 600 voor Christus de axiale tijd aanbreekt en de wereldgodsdiensten de wereld veroveren, verzwakt de positie van de vrouw en gaat Sophia of de Vrouwe van Wijsheid undercover. Toch is ze nog te herkennen in symboliek en symbooltaal. Soms zie je een slang afgebeeld, wat duidt op het teken van wijsheid.

Pas tegen het einde van de 19e eeuw komt er langzaam verandering in de onderwaardering van het vrouwelijke en de positie van de vrouw. Het Moederprincipe mag weer meedoen, wat niet in de laatste plaats te danken is aan mevrouw Blavatsky. Zij putte inspiratie uit de grote liefde voor de Moeder in India, die daar tot op de dag van vandaag in een levende traditie gekend en geëerd wordt. Ook putte zij inspiratie uit haar moederland Rusland, want sinds oude tijden is binnen het oosterse christendom de kennis over Sophia blijven voortleven. De theosofische beweging kende grote voorvechters voor rehabilitatie van de Moeder en de positie van de vrouw, zoals me-

vrouw Blavatsky en Annie Besant. An-nine van der Meer houdt nog een warm pleidooi voor *De Geheime Leer* als boek waarin juist ook de Moeder, naast de Vader en de Zoon, in het godsbeeld geïntegreerd wordt en het vrouwbeeld zo treffend naar voren komt.

Avondprogramma

In de avond wordt de Zweedse film *As It Is In Heaven* vertoond.

De wereldberoemde dirigent Daniël Daréus (Michael Nyqvist) leeft voor de muziek. Hij reist de hele wereld af om op te treden in de hoop zo zijn grote droom te kunnen vervullen. Van kinds af aan is er namelijk maar één ding wat hij met zijn leven hoopt te bereiken: Hij wil muziek maken die de harten van mensen doet openen. Zijn lichamelijke gesteldheid dwingt hem echter om van de ene op de andere dag te stoppen met zijn werk en hij besluit om terug te keren naar zijn geboorteplaats, een afgelegen dorpje in Zweden. Vroeger werd hij hier gepest maar niemand herkent hem nu, mede dankzij de andere naam die hij heeft aangenomen. Hij hoopt anoniem de rest van zijn leven te kunnen slijten, maar al snel wordt Daniël gevraagd of hij het plaatselijke kerkkoor wil leiden. Na enige aarzeling neemt hij de uitdaging aan. Vanaf dat moment leert hij de mensen uit het dorp steeds beter kennen en wordt lief en leed op elke repetitie weer gedeeld.

As It Is in Heaven gaat over het leven in een kleine gemeenschap. Iedereen kent elkaar en heeft een mening over het leven van de ander. Jong botst met oud, en conservatief met liberaal. Dirigent Daniël wandelt hier als buitenstaander binnen, maar zit er al snel middenin. Hij is dan misschien geen grote held die hard tegen

onrecht strijdt, maar weet de mensen om hem heen wel te inspireren. Hij dirigeert hen niet alleen in de muziek, maar onbewust ook in het leven. De plaatselijke dominee Stig (Niklas Falk) verliest langzaamaan zijn machtspositie aan Daniël en probeert alles om dit ongedaan te maken.

Aan het eind van de film is elke zanger in de eigen kracht gaan staan en heeft de grondtoon gevonden. Men komt samen in een grote concertzaal. Terwijl men in afwachting is van de komst van dirigent Daniël die op zich laat wachten omdat zijn hart het laat afweten, begint men te zingen. Er klinkt een wonderschone symfonie van klanken; de harmonie der sferen. Het is een hemel op aarde. Nu kan Daniël sterven.

Dag 2 – Presentatie *Illusie en Werkelijkheid* van J.J. van der Leeuw

Dag 2 bestaat uit drie dagdelen en een forum. Sabine van Osta bedankt Annine van der Meer; haar verhaal heeft Sabine van Osta de laatste puzzelstukjes aangeleverd om de aansluiting compleet te maken. *De Geheime Leer* staat in haar betoog centraal.

Eerste dagdeel met Sabine van Osta

De Geheime Leer

De Geheime Leer van H.P. Blavatsky (HPB) oefent nog veel aantrekkingskracht op jongeren uit, is de ervaring van Sabine van Osta. Het boek put uit de oude wijsheidstraditie, waarop ook de joodse religie, het zoroastrisme of mazdeïsme, het christendom en de Advaita-Vedanta zijn geënt. Ze geeft aan dat T. Subba Row veel bij het werk van HPB betrokken is geweest, tot het moment dat hij afscheid nam van de Theosofische Vereniging. Niettemin

ging Subba Row nadien nog verder met het publiceren van interessante theosofische werken. Geïnteresseerden kunnen de *Collected Writings* van Subba Row lezen, die zijn verzameld en geannoteerd voor Henk J. Spierenburg.

Tweede dagdeel

Subba Row

T. Subba Row (Tallapragada Subba Row) werd geboren in een (Advaita) brahmaanse familie. Zijn vader stierf toen hij een baby van zes maanden was. Hij werd door zijn oom opgevoed.

Subba Row volgde onderricht aan de Coconada Hindu School. Hij slaagde voor zijn toelatingsexamen en in 1872 ging hij naar de Madras Presidency College. Al vlug werd duidelijk dat hij een zeer intelligente student was. Hij behaalde zijn Bachelor of Arts in 1876. Later dat jaar werd hem door T. Madhava Row een baan aangeboden bij de High Court of Baroda State. Hij bleef er een jaar en keerde daarna naar Madras terug. Hij studeerde rechten en behaalde een jaar later zijn Bachelor of Law. Om ervaring op te doen ging hij werken bij Grant en Laing en werd pleiter aan de High Court in 1880.

Zijn werk nam heel wat tijd in beslag en werd stilaan winstgevend. Subba Row kon zijn interesse voor filosofie echter niet weerstaan.

HPB deed een poging om Oost en West voor het eerst met elkaar te verbinden. Ze schreef daartoe onder andere *De Geheime Leer*. Subba Row zou de conceptteksten van dit boek corrigeren. Hij had echter grote moeite met de conceptteksten, omdat ze naar zijn mening vol met fouten stonden. HPB is deze teksten meteen gaan corrigeren, maar Subba Row haakte uiteindelijk af. Hij verliet de Theosofische Vereniging en overleed in 1890.

Discussie

Hierna gaat Sabine van Osta in op een aantal begrippen uit *De Geheime Leer*, waarop een levendige discussie ontstaat. Het voert te ver om hier alles weer te geven. Interessant is dat zij *Mulaprakriti* vergelijkt met de Eeuwige Moeder. Hierin is een duidelijke verbinding gelegd met de vorige dag.

Sabine van Osta citeert niet alleen uit *De Geheime Leer*, maar ook uit de werken van Subba Row en uit *De Wereldmoeder* van Charles W. Leadbeater. Ze stelt dat God in openbaring tweevoudig is: geest en stof, leven en substantie. *Mulaprakriti* is de sluier. Het is niet de stof, maar de potentiële kern van stof, de ruimte binnen de ruimte.

Ook hier is er een duidelijke verbinding met de oude moedersymboliek, waar Annine van der Meer op dag één over sprak (zie deel 2 van dag 1).

Verder gaat Sabine van Osta in op de verschillende verdelingen van de natuur die de wijsheidsleer onderkent. Er is een mannelijke of bewustzijnskant en vrouwelijke of stoffelijke kant. Creatie en vormgeving vullen elkaar hier aan.

Derde dagdeel

Sabine van Osta spreekt verder over de polariteiten, waar ze het heeft over *Purusha* en *Prakriti*, die altijd plus en min vormen, in feite ook het mannelijke en vrouwelijke.

Merkwaardig is dat in de Engelse versie van *De Geheime Leer* de eeuwige ouder met *her* wordt aangeduid. Heeft de schrijfster hier bewust het vrouwelijke principe willen aangeven? In het Engels had ook het voornaamwoord *it* gebruikt kunnen worden. Maar uit 'het', kan niets voortkomen, aldus Sabine van Osta.

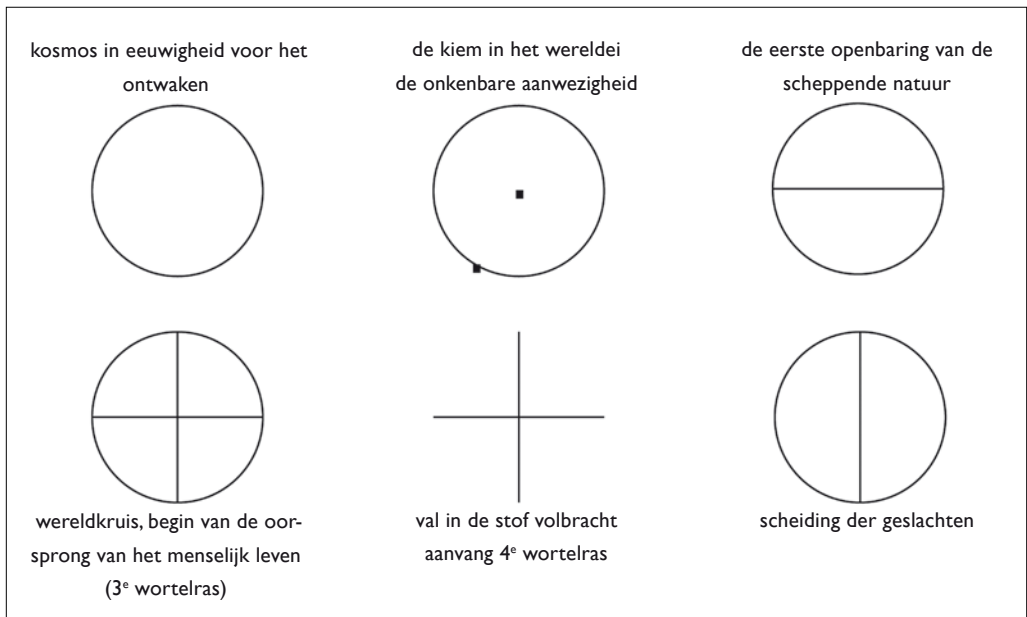
Symboliek van het ontstaan

Sabine van Osta licht de symboliek van het ontstaan van de kosmos toe aan de hand van de Proloog van *De Geheime Leer* (het Archaïsche handschrift op de bundel palmladeren).

Hieronder een kort overzicht

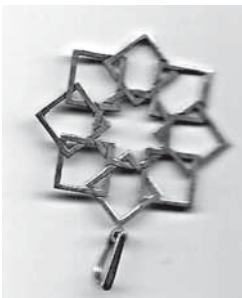
De eerste cirkel stelt de ruimte voor waarin de schepping mogelijk wordt gemaakt (een verwijzing naar het *Zim Zum* uit de joodse filosofie, *HvA*). De tweede cirkel staat voor *Mulaprakriti* (door haar aangehaald als de oergrond van de moedernatuur). De derde cirkel stelt de onbevleete moedernatuur voor. De vierde het wereldkruis, de manifestatie van het 3^e wortelras. De vijfde de val van de mens in de stof en de aanvang van het 4e wortelras. De zesde cirkel benoemt Sabine niet, maar gaat over naar het Tau-kruis in de cirkel.

De symboliek van de cirkels vinden we deels terug in de *swastika*. Zowel de links- als de rechtsdraaiende *swastika*, die de vrouwelijke en mannelijke aspecten zijn van één en hetzelfde. In de vierde cirkel kan met enige moeite

wel een *swastika* gezien worden.

De symboliek van heiligheid wordt vaak uitgedrukt in gebouwen met acht hoeken (de Rotskoepel) of een achtvoudige ster. Hieronder is een sieraad met de achtvoudige ster afgebeeld, zoals die veel in Armenië voorkomt (HvA).

achtvoudige ster

Het is overigens opmerkelijk dat in oude tijden de vrouwelijke godheden ‘heiliger’ waren dan de mannelijke, aldus Sabine van Osta. Ook hier is aansluiting te vinden met de onderzoeken van Annine van der Meer. De moedersymboliek staat eveneens voor de regeneratie. Het gaat hier om de duisternis waarin het zaad wordt

geplant, dat later ontkiemt en zich naar het licht wendt.

De vrucht groeit in de moederschoot en niet in het licht. Sabine van Osta herkent in deze symboliek ook die van inwijding en loslaten: een onafscheidelijke tweeling. Ze heeft het over een offergang van loslaten en de inwijding die daarop kan volgen (een duidelijke verwijzing naar het huidige consumen-tisme en zijn vervuiling: minder consumeren is loslaten en betekent minder vervuiling. Het is het mooiste cadeau van *Prakriti* aan *Purusha*, aldus Sabine van Osta.

Middagprogramma: het forum

De twee dagen worden afgesloten met een forum, waarvoor iedereen vooraf schriftelijke vragen heeft kunnen indienen. In een levendige sfeer wordt het merendeel der vragen beantwoord. Tot slot worden beide spreeksters bedankt voor hun bijdrage aan het najaarsweek-end 2011.

Verslag: Hans van Aurich

Register

T H E O S O F I A

Driemaandelijks tijdschrift
van de
Theosofische Vereniging
in Nederland

Redactie:
Anne Myrthe Iken
Els Rijkeker
Peter Smit

Jaargang 112 (2011)

De bladzijden van de vier nummers van deze jaargang zijn doorlopend genummerd.

ARTIKELEN (op schrijver)

blz: nr:

- 154 4 Algeo, J. Harry Potter en de dugpa
117 3 Aurich, H. van, De slapende Boeddha
113 3 Blavatsky, H.P. Het mysterie en de heiligheid van het getal zeven
3 1 Burnier, R. Een opmerkelijke honderdste verjaardag
47 2 Burnier, R. Voorbereiden op meditatie
91 3 Burnier, R. Zelfbeheersing en beschaving
135 4 Burnier, R. 'Zij die vragen zullen ontvangen'
77 2 Cochran, T. Interview met Ravi Ravindra
28 1 Dijk, R. van, De herziene, 6e druk van *De Yoga-Sutra's van Patañjali*
56 2 Ierlant, F. van, De filosofie van de klesha's in *De Yoga-Sutra's van Patañjali*
107 3 Ierlant, F. van, Waarom is er een Theosofische Vereniging?
67 2 Jayaprakash, A. Spiritualiteit: een levenswijze
143 4 Liezenga, F. Een parel onder mystieke theosofische literatuur: *Licht op het Pad*
140 4 Osta, S. van, Levenslessen: *Licht op het Pad*
61 2 Perry, A. Meditatie: de yoga van moderne theosofie
53 2 Ravindra, R. De beoefening van Yoga
31 1 Ravindra, R. De wijsheid van Patañjali en J. Krishnamurti
96 3 Senior, A. *Parsifal* van Wagner (deel 3 van 3)
12 1 Smit, P.J. Mystieke achtergronden van *Aan de Voeten van de Meester*
70 2 Tatray, D. De rol van Zelfonderzoek op het Pad van Terugkeer*
148 4 Tafelronde, Meerdere Ridder van Een eeuw Tafelronde in Nederland!
7 1 Vandekerkhove, C. 100 jaar *Aan de Voeten van de Meester*
17 1 Vledder, W. van, Spirituele Evolutie: het Goddelijke Plan
102 3 Vora, B.R. De weg van de Boeddha

* In de inhoudsopgave van nummer 2 is per abuis A. Jayaprakash als schrijver van dit artikel genoemd. Bij het artikel zelf in nummer 2 staat de juiste auteursnaam vermeld, Dara Tatray.

ARTIKELEN (op titel)

blz: nr:

- 7 1 100 jaar *Aan de Voeten van de Meester* / Christian Vandekerkhove
53 2 De beoefening van Yoga / Ravi Ravindra
148 4 Een eeuw Tafelronde in Nederland! / Meerdere Ridders van Tafelronde
56 2 De filosofie van de klesha's in *De Yoga-Sutra's van Patañjali* / Fay van Ierlant
154 4 Harry Potter en de dugpa / John Algeo
28 1 De herziene, 6e druk van *De Yoga-Sutra's van Patañjali* / Richard van Dijk
77 2 Interview met Ravi Ravindra / Tracy Cochran
140 4 Levenslessen: *Licht op het Pad* / Sabine van Osta
61 2 Meditatie: de yoga van moderne theosofie / Alan Perry
113 3 Het mysterie en de heiligheid van het getal zeven / Helena Petrovna Blavatsky
12 1 Mystieke achtergronden van *Aan de Voeten van de Meester* / Peter J. Smit
3 1 Een opmerkelijke honderdste verjaardag / Radha Burnier
143 4 Een parel onder mystieke theosofische literatuur: *Licht op het Pad* / Femmie Liezenga
96 3 *Parsifal* van Wagner (deel 3 van 3) / Alan Senior
70 2 De rol van Zelfonderzoek op het Pad van Terugkeer / Dara Tatrav
117 3 De slapende Boeddha / Hans van Aurich
67 2 Spiritualiteit: een levenswijze / A. Jayaprakash
17 1 Spirituele Evolutie: het Goddelijke Plan / Wim van Vledder
47 2 Voorbereiden op meditatie / Radha Burnier
107 3 Waarom is er een Theosofische Vereniging? / Fay van Ierlant
102 3 De weg van de Boeddha / Bhupendra R. Vora
31 1 De wijsheid van Patañjali en J. Krishnamurti / Ravi Ravindra
25 1 *De Yoga-Sutra's van Patañjali*
91 3 Zelfbeheersing en beschaving / Radha Burnier
135 4 'Zij die vragen zullen ontvangen' / Radha Burnier

Verklaring van rubriekscodes:

B = Boekbespreking

RUBRIEKEN

blz: nr:

- 162 B 4 *Illusie en werkelijkheid* door J.J. van der Leeuw
36 B 1 *The Wisdom of Patañjali's Yoga Sutras, A New Translation and Guide* door Ravi Ravindra

De Dalai Lama en de Theosophical Society

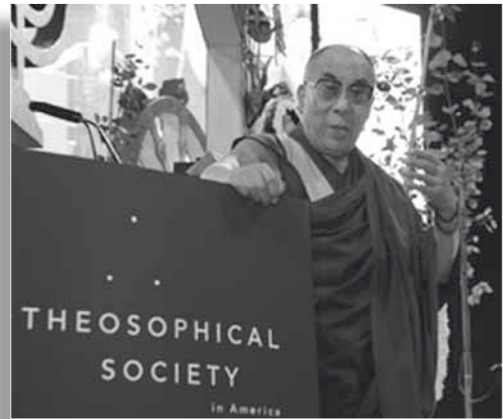
- Lieve Opgenhaffen

In juli 2011 bezocht de Dalai Lama de Verenigde Staten van Amerika. Na zijn bezoek aan Washington D.C. reisde hij door naar Chicago, Illinois, waar hij twee dagen zou verblijven. Het gezelschap werd er verwelkomd door o.a. Tim Boyd, President van de Theosophical Society of America (TSA).

Lieve Opgenhaffen was jarenlang actief in de kinderopvang. Ze werkt voor de Antwerpse Loge Witte Lotus en voor Het Witte Lotusblad, gratis per mail te ontvangen.

In Chicago gaf de Dalai Lama een openbare lezing en nam hij deel aan een panelgesprek met verschillende religieuze leiders. De onderwerpen handelden over het overbruggen van het verdeelde Geloof en het belang van religieuze harmonie.¹

Het hoogtepunt van dit bezoek was voor onze Amerikaanse broeders en zusters heel waarschijnlijk de tijd die voorbehouden was aan leden van de Theosophical Society. Een 300-tal leden was bij deze bijeenkomst aanwezig.

Alle lezingen werden ingeleid door Tim Boyd, die in zijn welkomstwoord het bezoek van de Dalai Lama aan het Hoofdkwartier van de TSA in 1981 aanhaalde. Hij zei dat Zijne Heiligheid toen een lezing gaf in een locale school en dat er in die tijd niet veel studenten waren die wisten wie de Dalai Lama was. Sindsdien, zo vervolgde hij, is er heel wat veranderd. De Dalai Lama wordt nu erkend als één van de meest gerespecteerde personen in de wereld. Zijn onvermoeibare roep om trouw te blijven aan Universele Waarden - om verandering te brengen in de harten en zielen van de mensen - maakte van Hem één van de grootste leraren van de wereld.

De Dalai Lama op zijn beurt onderstreepte zijn waardering voor de missie van de Theosophical Society.

Wat velen misschien niet weten is dat de Theosophical Society een lange en hartverwarmende relatie kent met de Dalai Lama.

Een kort overzicht

In het jaar 1956 reisde een jonge Dalai Lama, vergezeld van de Panchen Lama, naar India om er de nagedachtenis aan de Boeddha te vieren. Tijdens deze rondreis bezocht hij het Hoofdkwartier van de Theosophical Society in Adyar. Tijdens dit bezoek schonk hij drie Tibetaanse manuscripten aan de Adyar Bibliotheek en Onderzoekcentrum.

In de *Theosophist* van januari 1957 kunnen we lezen²: ‘Tijdens hun verblijf in Madras brachten Zijne Heiligheid de Dalai Lama en de Panchen Lama van Tibet, die in India waren als gasten van de Overheid ter gelegenheid van de viering van Boeddha Jayante, een bezoek aan het Hoofdkwartier.

Zij waren vergezeld door een zestigtal landgenoten. Komende van Kalakshetra, werden de voorname gasten eerst naar de Banyanboom gebracht en vandaar naar de Hall van het Hoofdkwartier, waar ze door afgevaardigden van de Society werden ontvangen en omkranst. Leden en bewoners zagen en ondersteunden heel enthousiast deze verwelkoming.

De Dalai Lama en de Panchen Lama werden door de Adyar Bibliotheek geleid, met zijn unieke collectie van oude manuscripten, en daarna bezochten ze het boeddhistische heiligdom en de eens jonge boom van de befaamde Bo Boom op Gaya, geplant tegenover het heiligdom in 1950, die nu een hoge boom is.

Dit is het eerste bezoek van de Dalai Lama en de Panchen Lama aan India, en het was een waar genoegen en eer voor de leden van Adyar om aan deze gelegenheid deel te nemen op het Hoofdkwartier.’

In zijn boek: *Towards a True Kin-*

*ship of Faiths*³ schreef de Dalai Lama: ‘Terugkijkend op dit bezoek in 1956, realiseer ik me dat mijn bezoek aan de Theosophical Society in Chennai een krachtige indruk heeft nagelaten. Daar werd ik voor het eerst rechtstreeks geconfronteerd met mensen, en met een vereniging, die trachten de wijsheid van de spirituele tradities van de wereld, alsook van de wetenschap, bijeen te brengen. Onder de leden voelde ik een enorme openheid voor de grote wereldreligies en een waar omarmen van pluralisme.

Toen ik in 1957 naar Tibet terugkeerde, na meer dan drie maanden, in wat voor een jonge Tibetaanse monnik een zeer verbazingwekkend land was, was ik een veranderd mens. Ik kon niet langer leven met het exclusief standpunt dat aanneemt dat het boeddhisme de enige ware religie is.’

In 1959, het jaar dat de Dalai Lama ontsnapte aan de Chinese autoriteiten in Tibet en zich in Dharamsala vestigde, bezocht hij nogmaals het Hoofdkwartier van de Theosophical Society. In Adyar werd hij verwelkomd door Nilakanta Sri Ram, de toenmalige Internationale President, en door ongeveer 300 gasten. In de *Theosophist* van juni 1960⁴ verscheen een kort verslag van het bezoek:

‘Van de recente gebeurtenissen die onder de Banyanboom werden gehouden, is één die nog lang in het geheugen zal blijven, de tea party gegeven door de President van de Theosophical Society, de heer N. Sri Ram, voor Zijne Heiligheid de XIV^{de} Dalai Lama, op 20 december 1959. Leden van de Vereniging die reeds aanwezig waren voor de Conventie, alsook bewoners van het domein, werden uitgenodigd zodat er meer dan tweehonderd gasten aanwezig waren.

De Dalai Lama en de Panchen Lama in de Adyar Bibliothek

Om vijf uur verwelkomde de President de Dalai Lama door hem bij de trilithon – die dienst doet als formele ingang van de Banyanboom – te omkranen. Zijne Heiligheid de Dalai Lama en zijn gezelschap, de President en andere voornamen gingen toen heel langzaam naar de theetafel, terwijl Zijne Heiligheid elke paar stappen halt hield voor een introductie; heel handig voor de amateurfotografen. Na de thee, welke bij deze gelegenheid een combinatie was van zowel Westers als Indisch voedsel, heette de President de Dalai Lama formeel welkom en stelde hij Hem voor aan de andere gasten. In aanwezigheid van de President ging de Dalai Lama van tafel tot tafel om elke gast individueel te begroeten.

Dit alles was een heel gelukkige en feestelijke gelegenheid, ondersteund door een geestelijke kwaliteit die zonder twijfel dieper ging, gezien het feit dat dit bezoek van de Dalai Lama plaatsvond in zijn hoedanigheid van privépersoon, en daarom directer en intiemer aanvoelde dan in het geval van een officieel bezoek.’

De Dalai Lama schreef: ‘Bij de tragische politieke omstandigheden in 1959 die me dwongen om als een vluchteling in ballingschap te leven in India, kreeg ik paradoxaal genoeg de vrijheid aangeboden om mijn persoonlijke reis van begrip en betrokkenheid te verdiepen met de wereld van de geloofstradities.’⁵

In 1972 bezochten twee vertegenwoordigers van de Theosophical Society in America de Dalai Lama in Dharamsala, India. President Joy Mills en Helen Zahara, van de Theosophical Publishing House, hadden op 15 december een audiëntie bij Zijne Heiligheid. Zij nodigden de Dalai Lama uit voor een bezoek aan het Hoofdkwartier in Wheaton, Illinois.

In 1973 maakte de Dalai Lama een tournee door Europa, waar Hij vertegenwoordigers van vele religies, als ook theosofen ontmoette. In Nederland verbleef hij in het St. Michael’s Theosophical Center in Huizen (Naarden) en nam er deel aan een panelgesprek in de Besant Hall.⁶

In 1975 kwamen theosofen van over de hele wereld bijeen in Adyar om het Eeuwfeest van de stichting van de Theosophical Society – in 1875 - te vieren. Op 21 december hield de Dalai Lama een openbare lezing met als onderwerp: ‘Mededogen en Mentale Ontwikkeling’.⁷

In 1981, tijdens Zijn Amerikaanse tournee, verbleef de Dalai Lama twee dagen op het Hoofdkwartier van de Theosophical Society in Wheaton, Illinois. Voor de leden gaf Hij er op 21 juli een lezing over de ‘Boeddhanatuur’. Diezelfde avond gaf hij ook een openbare lezing, in een nabijgelegen school, met als onderwerp: ‘Universeel Mededogen en de wereldcrisis’.⁸

In mei 2010 reisden Betty Bland, President van de TSA en Tim Boyd, Vice President, naar Cedar Falls, Iowa voor een audiëntie met de Dalai Lama. Het vooropgestelde schema van 10 minuten met de Dalai Lama liep uit tot 30 minuten. Een afspraak over het organiseren van een evenement in Chicago, onder het sponsorschap van de TSA, werd geregeld.

Betty Bland schreef: ‘We pakten weer onze koffers voor een reis naar Iowa, voor een speciale audiëntie met Zijne Heiligheid de Dalai Lama. Hoewel Tim en ikzelf deze speciale gelegenheid verwachtten, kregen we pas een week voor ons vertrek verdere informatie over waar en wanneer de audiëntie zou plaatsvinden. Tim en ikzelf, vergezeld door onze echtgenoten, Lily en David, hadden het geluk te kunnen reizen met Rinchen Dharlo van de New York Tibet Fund Office. Rinchen bracht ons met de auto in een vijf uren durende rit naar de University of Northern Iowa (UNI) in Cedar Falls, voor het bezoek aan de Dalai Lama.

De Dalai Lama in 1975

We kregen daar comfortabele plaatsen tijdens de verschillende evenementen en konden de Tibetaanse studenten, die er onder een speciaal beursarrangement verbleven, ontmoeten. Er werd ons gezegd dat de audiëntie met de Dalai Lama slechts 10 minuten zou duren, doch door Zijn genadige interesse liep dit uit tot 30 minuten. Een van de eerste dingen die Hij zei was hoe positief hij stond tegenover de Theosophical Society en hoe zij Zijn denken had beïnvloed in 1956, tijdens een boeddhistische conferentie in India. Theosofie verruimde zijn horizon op een kritiek moment, toen hij net Zijn pad op ging om een wereldleider te worden op het gebied van de interreligieuze communicatie en begrip.

Toen de mogelijkheid zich voordeed te spreken over een bezoek aan Chicago – onder het sponsorschap van de TSA – zweeg Hij slechts een moment alvorens te antwoorden: ‘Ja, ik geef jullie volgend jaar twee dagen’. Onnodig te zeggen dat we euforisch waren. Tim en ikzelf wachten nu vol ongeduld op de informatie betreffende de data en wij zullen jullie op de hoogte houden,

hoewel ik jullie moet waarschuwen dat ‘volgend jaar’ meer lijkt op ‘volgend jaar in de planning’ en dat het evenement heel waarschijnlijk pas in 2012 zal plaatsvinden.⁹

Zo belanden we terug bij het begin van dit artikel: het recente bezoek van de Dalai Lama aan Amerika en aan de Theosophical Society in Chicago in juli 2011.

Een unieke en onvergetelijke ervaring voor alle aanwezigen en laat ons hopen, een stimulans voor alle religieuze leiders en theosofen in de wereld om te ijveren voor interreligieuze harmonie.

NOTEN

¹ <http://www.dalailama.com/news/post/714-hisholiness-highlights-need-for-religious-harmony-at-chicago-public-talk-by-theosophical-society>

² Emma Hunt - *The Theosophist*, januari 1957

³ *Towards a True Kinship of Faiths* - The Doubleday Religious Publishing Group, 2010

⁴ Caroline Tess in *The Theosophist*, juni 1960

⁵ Dalai Lama on the Theosophical Society in *Towards a True Kinship of Faiths*, 2010

⁶ *The Theosophist*, januari 1974: http://www.dalailamachicago.com/pdfs/1973_tour.pdf

⁷ ‘Compassion and Mental Development’: http://www.dalailamachicago.com/pdfs/1975_hhdl_speech.pdf

⁸ http://www.dalailamachicago.com/history_1981.html

⁹ Betty Bland in *Quest*, Fall 2010

‘Indien alle religies het verbeteren van de mensheid tot hun voornaamste zorg maken, kunnen ze gemakkelijk in har-

monie samenwerken aan wereldvrede. Interreligieus begrip zal de nodige eenheid brengen, voor alle religies, om samen te werken.’

- Tenzin Gyatso, Zijn Heiligheid de XIV^{de} Dalai Lama

‘We zijn één menselijke familie, verenigd in onze wens voor vrede en geluk. De verschillende geloofstradities tonen de wegen om dit centrale feit te ondervinden en uit te drukken. De vrede die we allen zoeken zal enkel gerealiseerd worden wanneer we de gedeelde waarden in onze verschillende geloofstradities begrijpen en waarderen. We zijn vereerd gastheer te zijn tijdens dit bezoek van Zijne Heiligheid de Dalai Lama. Door zijn woorden en inspiratie, hopen we – vanuit Chicago – de grondslag te leggen voor interreligieuze bruggen.’

- Tim Boyd, President, Theosophical Society in America

Tim Boyd

Het Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden

Een korte geschiedenis - deel I

- Arend Heijbroek

Arend Heijbroek was voorzitter van de TVN en van de P.C. Meuleman stichting, tussen 1987 en 1993 van het ITC. Sinds 2009 is hij weer voorzitter ITC.

Het Internationaal Theosofisch Centrum (ITC) in Naarden, dat in dit jaar 2012 het honderdjarig bestaan van St. Michael's House of het 'Grote Huis' herdenkt, kent een bewogen geschiedenis waarin haar voortbestaan meerdere keren bedreigd is geweest.

Thans heeft het een stevige basis. Dit artikel geeft een overzicht van het verleden van 'het Centrum', al is de complexe geschiedenis van het ITC nauwelijks kort samen te vatten.

In een volgend artikel wordt stilgestaan bij de huidige situatie en de toekomst van het ITC.

Het ITC is gelegen op het meest noordelijk punt van de Utrechtse heuvelrug. Het kan haast niet anders of mensen hebben al in oude tijden op deze droge grond gewoond, terwijl zij in de voormalige zee en de vruchtbare omliggende drassige gronden hun voedsel bijeengarden. Grafheuvels en vondsten van Romeinse munten in de buurt wijzen hier ook op. De vesting Naarden lag vanaf de 14e eeuw strategisch aan het eind van de droge, begaanbare heuvelrug op de weg naar Amsterdam. In de 17e en 18e eeuw is in de buurt zand afgegraven voor de aanleg van

Amsterdam. De sloten en lager gelegen weilanden in de omgeving van het ITC zijn hiervan nog getuigen en dragen bij tot de schoonheid van het gebied. In de 19e eeuw werd het gebied steeds beter ontsloten en werden hier landhuizen gebouwd voor rijke Amsterdammers. Eén van de relatief recente villa's was het huis voor de Amsterdamse bankiersfamilie Van Eeghen. Het huis 'De Duinen' werd in 1912 gebouwd onder architectuur van Th. Rueter. Hij heeft ook een groot deel van het interieur ontworpen. De tuin is ontworpen door L.A. Springer en werd in 1920 aangepast door D.F. Tersteeg. Zowel huis als tuin staan op de monumentenlijst van de provincie Noord Holland.

Schenking aan de Theosofische Vereniging

Na haar scheiding in 1921 kreeg mevrouw Mary van Eeghen-Boissevain het landgoed 'De Duinen' uit de boedel. Zij ontving in haar huis onder andere de beroemde Indiase dichter Rabindranath Tagore. Hij nodigde haar vervolgens uit om naar India te komen. Daar ze van plan was om langer in India te blijven, vroeg ze haar zoon om het huis te verhuren. Tijdens een bezoek aan Tiger Hill kreeg ze een spirituele ingeving waarbij haar werd opgedragen om een bepaald werk op zich te nemen op het landgoed. Het was echter nog niet duidelijk welk

Huis
De Duinen,
rond 1920

Over de eerste jaren van het ITC is het beeld niet compleet, omdat het archief in de oorlog verloren is gegaan, wellicht vernietigd door het bestuur. De geschiedenis tot en met de oorlog is gebaseerd op documenten die individuele bestuursleden thuis hadden bewaard en die zich nu in het archief van het ITC bevinden.

werk ze op zich moest nemen en wat ze met het huis moest doen. Ze had sterk het gevoel dat ze haar leven moest invullen met een belangrijk doel.

Nadat ze astrologie ging studeren werd ze in maart 1923 lid van de Theosofische Vereeniging Nederlandse Afdeling (TVNA, nu TVN). Kort daarop ontmoette ze op de landdag van

de Gooise loge 'Pa Fricke', één van de pioniers uit de beginfase van de TVNA. De heer W.B. Fricke bezocht het landgoed en vertelde haar: 'Mevrouw, er is hier zo'n geweldige invloed van engelen, besluit niet te gauw ergens toe, als de tijd daar is komt het wel.'

In hetzelfde jaar kwam ze in contact met de Vrij Katholieke Kerk (VKK) en werd zij in december 1923 door priester Schuurman, de eerste VKK priester in Nederland, gedoopt. In 1924 vertelde Pa Fricke haar: 'De engelen-invloed is zo toegenomen, ik geloof dat u niet lang meer hoeft te wachten.' Toen hoorde ze dat de heer P.M. Cochius (zie Theosofia, april 2008) op verzoek van Annie Besant een landgoed zocht in Holland waar Bisschop J.I. Wedgwood zou kunnen beginnen om drie of vier jongelui op te leiden in ceremonieel werk. Nog in datzelfde jaar verhuisde Wedgwood naar het huis 'De Duinen' en werd er een kleine particuliere kapel gebouwd, gewijd aan de aartsengel Sint Michael en alle Engelen. In 1925 wilde mevrouw Van Eeghen het landgoed aan Wedgwood schenken, maar deze weigerde dit aan te nemen, daar hij vond dat het een breder doel moest dienen, geworteld in theosofisch werk. Later dat jaar werd het Centrum bezocht door George en Rukmini Arundale en Annie Besant van de Theosophical Society (TS). Mevrouw Van Eeghen bood toen het hele landgoed van 17 hectare en het huis aan Annie Besant aan, voor de dienst aan de Meesters. Annie Besant accepteerde dit aanbod in Hun naam en de Stichting Sint Michael werd op 11 september opgericht, later dat jaar gevolgd door de Annie Besant

loge, een Montessorischool, een loge van de Gemengde Vrijmetselarij, een afdeling van de Orde van de Ster, de Tafelronde, een genezingsgroep en de 'World League of Motherhood'. Later werden hier onder andere zeer actieve kunst- en toneelactiviteiten aan toegevoegd. Enkele toneelstukken van de 'St. Michael's Players' zijn bewaard gebleven.

De kapel in 1925

Wedgwood werd Hoofd van het Centrum. Merkwaardigerwijs werd er geen formele relatie met Adyar gecreëerd. Zowel Annie Besant als George Arundale werden als President van de TS erevoorzitter van het ITC. C. Jinarajadasa, de vierde President van de TS, besloot deze titel niet over te nemen, waarna dit gebruik verviel.

Doelstellingen van het Centrum

In de oprichtingsakte van de Stichting staat als doelstelling: het bevorderen van Algemene Broederschap en Internationale Vrede, door middel van het handhaven en bevorderen van al zodanige sociale, politieke, religieuze, opvoedkundige en andere stromingen

die dit beginsel naar het oordeel van het bestuur bevorderen. In 1959 werd de term ‘politieke’ activiteiten veranderd in ‘theosofische’. In de jaren dertig waren politieke discussies voor jonge TS leden duidelijk van belang. In de jaren zeventig werd de doelstelling aangevuld met ‘dedicated to the Service of the Hierarchy and Aims at Providing a Worthy Channel for Their Work’, vertaald in het Nederlands: opgedragen aan de Dienst van de Hiërarchie en tracht een waardig Kanaal te zijn voor Hun Werk. Daar de officiële doelstellingen in juridische documenten vermeld staan, is uiteindelijk voor de huidige omschrijving gekozen: De stichting heeft ten doel het beginsel van universele broederschap en vrede te bevorderen, geïnspireerd door de hoogste menselijke waarden, met de wil de wereld te dienen en in het besef van de Eenheid van Het Leven in alles en allen. In de praktijk betekent dit dat de stichting tracht de doeleinden van de Theosophical Society te bevorderen.

Onder ‘geïnspireerd door de hoogste menselijke waarden’ wordt nadrukkelijk de bovenvermelde Engelse aanvulling bedoeld, zoals in de notulen van de Council is vastgelegd.

Het rampjaar 1928

De oorspronkelijke kapel, met plaats voor 18 personen en 30 houten krukjes, werd in 1925 binnen 10 dagen uitgebreid met nog eens 60 plaatsen. Dit verleidde Annie Besant tot de opmerking: ‘Ik zal nooit meer zeggen dat de Hollanders langzaam zijn.’ In 1928 werd op die plek een grote kerk met plaats voor 400 mensen gebouwd, waar nu de Garden of Remembrance is. Als gevolg van blikseminslag brandde de kerk op 12 augustus af, dertien dagen na de wijding en 10 dagen na de wijding van de heer A.G. Vreede als bisschop van de VKK! Vervolgens werd het oostelijk deel van de grote Maçonnieke tempel gebruikt als kerk, het grote gebouw (10 bij 30 meter) dat eerder in 1928 in

De kerk in 1928; links de kleine oude kapel, rechts de grote kerk, vlak voor de brand.

gebruik was genomen en op de plaats van de huidige Besant Hall stond. De theosofische loge kreeg een eigen gebouw op het ITC, op de plek waar nu de kapel van de VKK staat.

Verkoop en stichting van Tekels Park in Camberley, Verenigd Koninkrijk

Na de brand in datzelfde jaar wilde Wedgwood het Centrum naar Engeland verplaatsen. Mevrouw van Eeghen weigerde dit, zij vond dat een spiritueel centrum niet verplaatst kon worden. Dit werd later nadrukkelijk door C.W. Leadbeater bevestigd. Toch wilde Wedgwood zijn plannen doorzetten, waarvoor hij toestemming kreeg van Annie Besant. Om de aankoop van Tekels Park mogelijk te maken, kocht Mevrouw Van Eeghen in 1929 het vier jaar eerder door haar geschonken St. Michaels House en het oostelijk deel van het Centrum (ongeveer 10 hectare met garage en portierswoning) terug, voor 80.000 gulden. Bovendien werden de verzekeringsgelden na de brand van de kerk onder beheer van Wedgwood gesteld. Het westelijk deel van het Centrum, met de gebouwen voor de activiteiten, bleef eigendom van de Stichting. Wedgwood verhuisde naar Tekels Park, waar hij in 1951 overleed. Het is duidelijk dat deze veranderingen, namelijk het vertrek van Wedgwood, en de financiële aderlating van het ITC niet de bedoeling waren bij de donatie en oprichting van het Centrum. Dit was dan ook het begin van een heel moeilijke periode voor het Centrum. Het bestuur zat praktisch zonder middelen. Mevrouw Van Eeghen had in feite haar kapitaal weer nodig om van de inkomsten daaruit te kunnen leven. In 1932 kocht de Stichting het huis en 7.5 hec-

tare terug van Mevrouw Van Eeghen, voor 80.000 gulden. Daar de Stichting nauwelijks eigen middelen had bleef een resterende schuld aan haar over van 70.000 gulden, een enorm bedrag in die tijd. Met name de exploitatie van St. Michael's House drukte zwaar op de Stichting; verschillende opties ter leniging van de nood werden besproken. De eerste jaren werd van jaar op jaar naar een oplossing gezocht en werden brieven rondgestuurd met verzoeken om donaties. Verhuur aan theosofische groepen, verhuur aan derden en verkoop waren regelmatig terugkerende opties. In 1934 werd het huis gehuurd door een groep jonge TS leden. Nog in 1935 waren er serieuze plannen om St. Michael's House te verkopen, daar het huis structureel moeilijk te exploiteren zou blijven en – volgens George Arundale in een fonds wervingsbrief aan Vrienden van het ITC - voor het werk zelf niet strikt noodzakelijk was. In 1936 werd het huis gehuurd door George Arundale en betaald door John Coats, de latere zesde President van de TS.

Velen waren echter van mening dat het Centrum, inclusief St. Michael's House, intact moest blijven als het Theosofisch Centrum voor Europa. Het huis was onder andere van belang voor de ontvangst van een groot aantal buitenlandse gasten. Dit betekende dat de schuld aan mevrouw Van Eeghen moest worden afgelost. Ondanks de recessie kwamen vanuit de hele wereld grote en kleine giften binnen. In Engeland werd het 'Camberley-Huizen Fund' opgericht, met als doel om de 'occulte' schuld aan het Centrum in te lossen. George Arundale benadrukte dat Tekels Park pas 'erkend' zou worden als het bestaansrecht van Naarden veilig zou

zijn gesteld. Dit was uiteraard een behoorlijke uitdaging, daar de TS-leden in Engeland tijdens de recessie ook al werd gevraagd om bij te dragen aan het Centrum van Tekels Park. Zo'n £ 3700 (ongeveer 37.000 gulden tegen de koers van die tijd) werd tot 1937 bijeengebracht en naar Nederland overgemaakt. Door een gift uit de Verenigde Staten werd de schuld aan mevrouw Van Eeghen voldaan en werd vervolgens de schuld van Tekels Park aan het ITC als afgelost beschouwd.

toch al als 'verloren' werd beschouwd! Over de oorlogsjaren is alleen nog een uitgebreid verslag van de toenmalige penningmeester beschikbaar. Houthakkers werden in dienst genomen voor de verkoop van hout en takkenbossen aan leden van het Centrum die in de buurt woonden. Ook zelfgekweekte groenten en fruit waren een bron van inkomsten, evenals de verkoop van de aanwezige kolenvoorraad en overtollig meubilair. De vleugel 'ging' voor 3.000 gulden! Het bos had in de oorlog veel schade

Gebouw van de Annie Besant loge, later hostel voor jonge gasten

De oorlogsjaren

Om confiscatie door het Duitse regime te voorkomen, werden de statuten in december 1940 veranderd, en werd het ITC officieel een kerkcentrum. Alle verwijzingen naar de TS en Engelse contacten werden verwijderd en de gedenksteen van Annie Besant werd zelfs verplaatst naar de privé tuin van mevrouw Van Eeghen.

De kerkactiviteiten werden voortgezet; de theosofische loge werd verzocht om naar Drafna te verhuizen, omdat dit landgoed, met een theosofische school,

geleden, ook door grootschalige diefstal van hout. De Duitse bezetters hebben ondanks de – wellicht wat doorzichtige - kerkstatus diverse keren getracht het ITC te vorderen. In januari 1943 werd de Stichting gedwongen opgeheven en werd op alle bezittingen beslag gelegd. De bewoners van St. Michael's House mochten er blijven wonen. In juli van dat jaar werd de beslaglegging opgeheven, maar de Stichting moest wel opdraaien voor de kosten van de liquidateur. Van april tot december 1944 heeft de Duitse Weermacht St. Michael's House gevorderd

voor de huisvesting van een Duitse officier en moesten de bewoners het huis op korte termijn verlaten. Hoewel de bijdragen van de buitenlandse leden van het Centrum in de oorlog stopten was de financiële situatie na de oorlog iets beter dan daarvoor, omdat in die periode door gebrek aan materialen bijna niets aan onderhoud kon worden gedaan. Hierdoor was de staat van onderhoud van de gebouwen wel sterk achteruit gegaan.

Na de oorlog

Na de oorlog is het werk weer met grote inzet voortgezet. De P.C. Meuleman stichting, eigenaar van de panden van de TVN in Amsterdam, was zo genereus om een lening te verstrekken, waarmee het noodzakelijke onderhoud kon worden uitgevoerd. Verschillende keren werden heel grote bijeenkomsten georganiseerd. De wijding van bisschop De Vogel in 1948 trok bijvoorbeeld meer dan 500 mensen! Velen kwamen kamperen om – vaak met het hele gezin – de vakantie op het Centrum door te brengen. Anderen verbleven in huizen van leden van het Centrum in de buurt. Vlak na de oorlog werd een huis in de buurt gehuurd om gasten te kunnen ontvangen. Het vooroorlogse logegebouw kreeg de bestemming van hostel met twee slaapzalen, maar dit onderkomen was in feite alleen geschikt voor jongeren. In 1960 werd op initiatief van een groep Theosofische studenten uit Delft een gastenverblijf gebouwd, het huidige Arundale House, dat voorzag in ruim 20 slaapplekken. De focus van het werk veranderde in de loop van de jaren. Mede onder invloed van de lezingen van professor J.E. van der Stok werd in de jaren na de oorlog

veel aandacht besteed aan de occulte aspecten van het Centrum. Geleidelijk aan is het accent verlegd naar de generatie van het denken van de mens.

Een tweede ramp gebeurde in 1966 toen de oorspronkelijke Besant Hall in vlammen opging, waarbij ook de bibliotheek verloren ging. Soms geeft een ramp echter ruimte voor iets nieuws. Rukmini maakte zich toen sterk voor de bouw van een grote en moderne nieuwe Besant Hall, met een aparte moderne kapel voor de VKK.

De oude Besant Hall, met in het achterste deel de VKK.

Relatie met de Vrij Katholieke Kerk (VKK)

Eén van de dingen die opvallen bij het lezen van de notulen van de toenmalige Trust Board (raad van vertrouwen) tot 1940, is de heel nauwe band met het werk van de VKK in die periode. Uit de notulen blijkt dat het bestuur van het Centrum zich intensief bezighield met de aankoop en financiering van het kerkorgel, met wie daarop mocht spelen en wie niet, en wie nog aanvullende lessen moest volgen omdat het huidige spel als onvoldoende werd beschouwd! Het Centrum betaalde de koster, droeg

bij in de kosten van kerkgewaden, dekte een deel van de exploitatietekorten van de kerk en was actief betrokken bij de benoeming van de priesters. Een en ander kan worden verklaard doordat de kapel werd geacht een privé kapel te zijn, in feite van mevrouw Van Eeghen. Het ITC heeft altijd alleen een relatie met de lokale kerkgemeente gehad, destijds met uitzondering van de benoeming van priesters.

In de loop van de jaren is de relatie tussen het Centrum en de VKK losser geworden en is het profiel van het Centrum zelf alleen theosofisch. Hoewel veel TS-leden tevens zijn aangesloten bij de Liberal Catholic Church of de VKK, staat deze kerk geheel los van de TS. De relatie van het ITC met de lokale VKK-gemeente is en blijft uniek. Rukmini noemde de kerk 'a power-house' van het ITC. Na de brand van de oude Besant Hall ontwikkelden de kerkgemeente en het bestuur van het ITC plannen om een nieuwe kapel te bouwen, net zoals er ook tempels van verschillende wereldgodsdiensten in Adyar te vinden zijn. Via de penningmeester van het ITC zijn toen gelden ingezameld. De opbrengst hiervan was echter nog niet voldoende. In die tijd kende de overheid een subsidieregeling voor de bouw van kerken. Die subsidie werd echter alleen verstrekt als de kerk zelf zou bouwen, en niet het ITC. De enige mogelijkheid voor het ITC was om een perceel in erfpacht af te staan voor de minimale duur van 40 jaar, zoals door het ministerie was vastgesteld. De erfpachtconstructie was dus een noodoplossing met de bedoeling om na 40 jaar een en ander weer terug te draaien naar de oorspronkelijk bedoelde situatie. Dit is altijd de intentie gebleven van ITC en VKK. Dit erfpachtcontract liep per 1 juli 2011

af en is inmiddels vervangen door een doorlopend huurcontract. De goede relatie tussen ITC en de kerkgemeente is gebleven. De overgang tussen erfpacht met 'eigen' VKK kapel naar – symbolische - huur van de kapel, in eigendom van het ITC, is dan ook heel harmonieus verlopen.

George en Rukmini Devi Arundale

Een beschrijving van de geschiedenis van het ITC kan niet zonder aandacht te besteden aan de grote bijdragen van George en Rukmini Arundale. Zij kwamen voor het eerst op het Centrum op 24 december 1924, op uitnodiging van bisschop Wedgwood, voor de kerstviering en de priesterwijding van Oscar Köllerstrom. Ze verbleven die winter op het kasteel van Baron Van Pallandt in Ommen, op uitnodiging van Krishnamurti. Ze kwamen terug naar het ITC in juni en juli 1925. Ook Annie Besant logeerde daar toen verschillende maanden, wat leidde tot de schenking van het landgoed door mevrouw van Eeghen. Dit was het begin van een groot aantal bezoeken en een nauwe band met de Arundales. In 1930 volgde George Arundale bisschop Wedgwood op als Hoofd van het Centrum. Toen George Arundale in 1934 internationaal President van de TS werd, volgde Rukmini hem op als hoofd van het Centrum en zij behield deze functie tot haar dood in 1986. Bij ieder bezoek van de Arundales kreeg het werk op het Centrum een enorme – en vaak heel praktische – impuls. In 1931 overwogen de Arundales zelfs om op St. Michael's House te komen wonen. In 1932 stelde Arundale voor om de vrijmetselaars-, of maçonnieke tempel algemener te gebruiken en het westelijk deel van dit houten

gebouw Besant Hall te noemen. Zijn actieve betrokkenheid om de financiële problemen van het ITC in de jaren dertig van de vorige eeuw te helpen oplossen mag niet onvermeld worden. Zijn inbreng was hier cruciaal voor het voortbestaan van het Centrum.

Rukmini probeerde voortdurend om jongeren bij het werk te betrekken. In 1932 nam ze het initiatief om een Ashrama te bouwen voor jonge theosofen. Ook had ze grote belangstelling voor kunst en het welzijn van dieren. Ze had de intentie om het ITC een meditatiecentrum te laten zijn, dat alle religies vertegenwoordigde. Om dit inhoud te geven kreeg ze een heel mooi Boeddhabeeld dat ze zag als het begin van nieuwe vormen van meditatie en spirituele activiteiten.

George en Rukimini Arundale in de tuin van St. Michael's House

Rukmini nam als hoofd van het Centrum alle belangrijke beslissingen. Daar zij op afstand in Adyar woonde, leverde dit geen gemakkelijk bestuursmodel op. Het bestuur was hierdoor niet voldoende besluitvaardig en besluiten van het bestuur werden soms door haar teruggedraaid. Desondanks werkte dit al die jaren, vanwege het grote respect dat men voor Rukmini had. Rond 1980 ging Rukmini op zoek naar een opvolger. Men vertelde haar toen echter dat er geen tweede 'Rukmini' kon zijn en dat er op termijn een nieuw bestuursmodel gevonden moest worden. Rukmini accepteerde dit en liet de opvolging open.

Relatie met Adyar

De relatie met Adyar is niet altijd eenvoudig en eenduidig geweest. Zowel Annie Besant als George Arundale waren als erevoorzitter van het ITC nauw betrokken bij het Centrum. C. Jinarajadasa, de vierde President van de TS, had de merkwaardige opvatting dat het ITC vooral een kerkcentrum was en, hoewel hij erkende dat het ITC een occulte link had met de President van de TS, heeft hij toch verder afstand gehouden van het werk van het Centrum. Ook Sri Ram, vijfde President van de TS, heeft geen actieve rol op het Centrum gespeeld. Hij liet dit klaarblijkelijk over aan zijn zus Rukmini, waardoor er toch een relatie met Adyar bestond, zij het niet officieel. Na de dood van Rukmini Devi in 1986 ontstond er een nieuwe situatie.

Het toenmalige bestuur had de tijd genomen om over een nieuw bestuursmodel na te denken. Men zocht een model met de volgende kenmerken: er diende een directe en onlosmakelijke

relatie met de TS Adyar te worden gelegd, waarbij de President van de TS bevoegdheden kreeg waardoor de theosofische identiteit zou worden gewaarborgd. De functie van een alles beslissend Hoofd werd afgeschaft; het bestuur ter plekke zou in gezamenlijk overleg alle lopende zaken moeten behartigen. Radha Burnier, sinds 1980 internationaal President van de TS, kon zich volledig in dit model vinden. In 1988 heeft het bestuur van de Stichting de nodige wijzigingen in de structuur en statuten van de Stichting aangebracht, als gevolg waarvan het ITC een onafscheidelijk deel van de TS Adyar is geworden.

Mede als gevolg van de veranderingen van de afgelopen 25 jaar heeft het ITC zich duidelijk geprofileerd als het Europese thuis van de TS. De behoefte werd gevoeld om de accommodatie voor binnen- en buitenlandse gasten te verbeteren. Door bijdragen vanuit de hele wereld werd het mogelijk om Crystal House en Hall te bouwen. Dit was op zichzelf een wonder, gelet op de wankelende financiële situatie in het verleden.

Samenvatting

Wat kunnen we leren van de stichting en geschiedenis van dit spirituele Centrum? Twee dingen vallen op:

Hoewel de doelstellingen van het Centrum gelijk zijn gebleven, is de manier waarop dit vorm wordt gegeven in de loop van de jaren veranderd. Theosofie blijft een levende zaak, waarbij steeds weer wordt getracht om de vorm aan te passen aan de mogelijkheden en eisen van de tijd. Werken in een spiritueel centrum is en blijft bovendien mensenwerk. Waar mensen samen komen voor dit werk ontstaat energie.

Zelfs een paar mensen kunnen dan berogen verzetten. Een spiritueel centrum is echter ook een leerschool en de energie kan wel eens tot uitbarstingen leiden. In een van de annalen van het ITC staat beschreven dat dit spiritueel Centrum een experiment is. Traditioneel werden centra opgezet rond een spirituele school of leraar, met een duidelijke autoriteit. Voor het eerst is er nu een centrum waarbij het werk wordt vormgegeven door de gezamenlijke inspanning en zoektocht van –gelijkwaardige– werkers. Dit is de uitdaging, nu en in de toekomst.

Over de huidige situatie en de toekomst van het ITC meer in een volgend artikel.

Word Vriend van het Internationaal Theosofisch Centrum (ITC)

Gedurende de afgelopen 85 jaar hebben veel Vrienden uit binnen- en buitenland het ITC ondersteund. Wist u bijvoorbeeld dat het in 2011 mogelijk was om in de keuken van Arundale House nieuwe keukenkastjes te plaatsen, dankzij de contributies van de Vrienden?

Word Vriend, meld u aan: e-mail: info@itc-naarden.org
www.itc-naarden.org

Op 3 maart 2012 vindt er weer een Vriendendag plaats. Aanvang 10.30 u. Dan wordt er stilgestaan bij het feit dat St. Michael's House 100 jaar geleden werd gebouwd. Er zijn inleidingen en er is een kleine tentoonstelling in de Besant Hall over de geschiedenis van het Centrum. Alle leden van de TVN zijn hierbij uitgenodigd!

V e r e n i g i n g s n i e u w s

VAN DE BESTUURSTAFEL

Vanaf dit nummer van Theosofia zal onze uitgever Richard van Dijk het zetwerk en de lay-out van het gehele tijdschrift verzorgen. Het hoofdbestuur is Willy van Vledder meer dan erkentelijk voor alle jaren dat zij dit gedaan heeft en is Richard dankbaar voor zijn bereidwilligheid om deze klus over te nemen.

Graag herinneren wij u aan de voorjaarsdag BB en HPB, de 'Big Bang' en H.P. Blavatsky, wetenschap en spiritualiteit, met Mintze van der Velde en Els Rijneker op zaterdag 17 maart 2012 in de Besant Hall in Naarden. Deze dag is tevens een aanloop naar de Engelstalige zomerschool door Martin Leiderman, over het ontstaan van de kosmos, Cosmogenezis, The Creation of the Cosmos as Described in The Stanzas of Dzyan, van 12 tot 17 juni 2012 in Naarden. Zie de folders die bij dit tijdschrift zijn gevoegd.

De dag voor besturen van Loges en centra wordt dit jaar georganiseerd door Loge Rotterdam. Let op: de datum is verplaatst naar zaterdag 31 maart 2012. De TVN zal, evenals ITC, Parapsychologisch Instituut en waarschijnlijk ook Proklos (op dit moment nog niet precies bekend), aansluiten bij het grote congres dat onze hoogleraar 'metafysica in de geest van de theosofie', Hans Gerding, zal organiseren ter gelegenheid van zijn afscheid, in verband met zijn bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Het congres zal plaatsvinden op zaterdag 15 september 2012 op 'zijn' universiteit in Leiden en op zondag 16 september 2012 op het Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden. De voorlopige werktitel is Consciousness in Spiritual Crisis. Het belooft een groots evenement te worden. Houd deze data gereserveerd in uw agenda; wij houden u op de hoogte!

Namens hoofdbestuur, Els Rijneker, voorzitter TVN

Agenda Nederland

februari 2012

- 11 Amsterdam, nationale studiegroep *De Mahatma Brieven*

maart 2012

- 10 Amsterdam, nationale studiegroep *De Geheime Leer*

april 2012

- 14 Amsterdam, nationale studiegroep *De Mahatma Brieven*

mei 2012

- 19 Amsterdam, nationale studiegroep *De Geheime Leer*

juni 2012

- 2 Amsterdam, nationale studiegroep *De Mahatma Brieven*

Agenda loges en centra

februari 2012

Amersfoort

- 11 De chakra's als poort naar de Ziel, lezing, Johan Pameijer
- 20 *Bhagavad Gita*, studiemiddag

27 Ledenavond

Amsterdam

- 11 Meditatie-diagram van HP Blavatsky, ledenbijeenkomst, Femmie Liezenga
- 18 Inleidende theosofie, gespreksgroep
- 18 *Yoga sutra's van Patanjali*, groepsstudie

Apeldoorn

- 16 *Leven in verbinding* (I. van Lippe-Biesterfeld), studievond

Arnhem

- 6 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk

13 De plaats van de mens in de kosmos vlg. Gurdjieff, lezing, Richard Wolking

15 *Oude Wijsheid, modern Inzicht*, studie, WP Waller en W Lammers

20 Persoonlijk groei en bewustwording vlg. Gurdjieff, lezing, Richard Wolking

27 *Freedom from the self*, film Krishnamurti en dialoog, PJ Swagerman

Den Haag

6 Plato's filosofie: geheel in lijn met de theosofie, lezing, Wim Leys

11 Meditatiediagram van Blavatsky, inleiding met meditatie, Ineke Vrolijk

11 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk

13 Adyardag, voor leden

20 *De yoga soetra's van Patanjali*, lezing, Coen Brandt

27 *De Geheime Leer*, studiegroep, alleen voor deelnemers

Dwingeloo (omgeving Assen)

8 *Innerlijke Eenvoud* (Krishnamurti), studie

Groningen

6 *De Wetenschap vd Geheimen der Ziel*, studie, Pieter Mellema

20 De relatie tussen licht en kleur, lezing, Pieter Mellema

Haarlem

10 *Siva Sutra* (Taimni), studie

Heeze (bij Eindhoven)

18 De constitutie van de mens (Alice Bailey), studie

Leeuwarden (Drachten)

6 *De mens zichtbaar en onzichtbaar*, studie

20 *Gedachtevormen* (A. Besant), studie

Naarden

14 Viering Adyardag, over dialoog

28 Dialoog in de praktijk

Rotterdam

7 De tempelslaap en sjamanisme, lezing, Aad vd Wekke

14 Het meditatiediagram van Blavatsky, studieavond, Ineke Vrolijk

21 De gnosis als innerlijke lering, studieavond, Ronald Engelse

28 'Toestanden na de dood' uit *De Sleutel tot de theosofie*, lezing, Els Rijneker

Utrecht

3 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk

17 Nicholas Roerich, lezing, Nel van Beers

Zwolle Lanoe

14 Dromen, inleiding, Jan Wibbelink

28 *De Geheime Leer*, studieavond, Wies Kuiper

maart 2012

Amersfoort

12 Heelheid en onderscheidingsvermogen, lezing, Coen Brandt

19 *Bhagavad Gita*, studiemiddag

26 Meditatieve avond

Amsterdam

10 Mahatma's, illusie of werkelijkheid?, theosofische onderwerpen

24 Inleidende theosofie, gespreksgroep

24 *Yoga sutra's van Patanjali*, groepsstudie

Apeldoorn

8 *Leven in verbinding* (I. van Lippe-Biesterfeld), studieavond

29 *Leven in verbinding* (I. van Lippe-Biesterfeld), studieavond

Arnhem

5 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk

12 Graaf de St. Germain, lezing, Floris Methorst

14 *Oude Wijsheid, modern Inzicht*, studie, WP Waller en W Lammers

19 Vorm is leegte en leegte is vorm, lezing, Katinka Hesselink

26 Ledenavond

Den Haag

5 Dharma en karma, de wetten van ons beste wezen, lezing, R. Bangma en F. v Zalen

10 Meditatiediagram van Blavatsky, inleiding met meditatie, Ineke Vrolijk

10 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk

12 Ledenvergadering

19 Het elektrisch universum, lezing, Mintze vd Velde

26 *De Geheime Leer*, studiegroep, alleen voor deelnemers

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Dwingeloo (omgeving Assen)

- 7 *Innerlijke Eenvoud* (Krishnamurti), studie

Groningen

- 19 *De Wetenschap vd Geheimen der Ziel*, studie, Pieter Mellema

Haarlem

- 15 Niets cadeau, lezing, Martie Velthuis

Heeze (bij Eindhoven)

- 17 De constitutie van de mens (Alice Bailey), studie

Leeuwarden (Drachten)

- 5 *Speurtocht naar het Zelf* (Layton), studie

- 19 *Speurtocht naar het Zelf* (Layton), studie

Naarden

- 11 *Kabbala*, lezing, Hans v Aurich

- 20 *Het geheim van Zelf-realisa-tie*, studie

Rotterdam

- 6 Een moderne Manicheï-sche houding in het leven van alledag, lezing, Roland van Vliet

- 13 Het meditatie-diagram van Blavatsky, studieavond, Ineke Vrolijk

- 20 Ledenvergadering

- 27 De gnosis als innerlijke lering, studieavond, Ronald Engelse

Utrecht

- 2 *De Geheime Leer*, studie-groep, Ineke Vrolijk

- 16 Karnatische muziek uit India, workshop, Ludwig Pesch

- 30 Ledenvergadering

Zwolle Lanoe

- 13 *De Kabbala*, inleiding, Roos en Herman Verwey

- 27 *De Geheime Leer*, studie-avond, Wies Kuiper

april 2012

Amersfoort

- 16 Word wakker en leef in Werkelijkheid, lezing, Els Rijnaker

- 23 Jaarvergadering

Amsterdam

- 14 Ledenvergadering

- 28 Inleidende theosofie, gespreksgroep

- 28 *Yoga sutra's van Patanjali*, groepsstudie

Apeldoorn

- 19 *Leven in verbinding* (I. van Lippe-Biesterfeld), studie-avond

Arnhem

- 2 *De Geheime Leer*, studie-groep, Ineke Vrolijk

- 16 Van mede-afhankelijkheid naar creatie en vrijheid, lezing, Henny Bos

- 18 *Oude Wijsheid, modern Inzicht*, studie, WP Waller en W Lammers

- 23 Ledenavond

Den Haag

- 2 Hoe realiseer ik het Grote Werk?, lezing, Frank Tuinstra

- 14 Meditatie-diagram van Blavatsky, inleiding met meditatie, Ineke Vrolijk

- 14 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk

- 16 Gezondheid, ziekte en spirituele transformatie, lezing, Katinka Hesselink

- 23 *De Geheime Leer*, studie-groep, alleen voor deelnemers

Dwingeloo (omgeving Assen)

- 4 *Innerlijke Eenvoud* (Krishnamurti), studie

Groningen

- 2 Heeft de mens een vrije wil?, lezing, Joop Brinkman

- 16 *De Wetenschap vd Geheimen der Ziel*, studie, Pieter Mellema

Haarlem

- 12 Reïncarnatie, cursus, GJ vd Steen

- 13 *Siva Sutra* (Taimni), studie

Heeze (bij Eindhoven)

- 21 De constitutie van de mens (Alice Bailey), studie

Leeuwarden (Drachten)

- 16 *Speurtocht naar het Zelf* (Layton), studie

- 23 *Speurtocht naar het Zelf* (Layton), studie

Naarden

- 3 *Het geheim van Zelf-realisa-tie*, studie

- 17 *Het geheim van Zelf-realisa-tie*, studie

Rotterdam

- 3 Logewerk in de praktijk

- 10 Het meditatie-diagram van Blavatsky, studieavond, Ineke Vrolijk

- 17 Leven en werk van Annie Besant, lezing, Wim Leys

- 24 De gnosis als innerlijke lering, studieavond, Ronald Engelse

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Utrecht

- 6 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk
- 20 Helende klanken, lezing, Martie Velthuis

Zwolle Lanoe

- 10 Een gesprek met God, inleiding, Rob Chatrou
- 24 *De Geheime Leer*, studieavond, Wies Kuiper

mei 2012

Amersfoort

- 7 Witte Lotusdag

Amsterdam

- 19 LotUSDag, voor leden

Apeldoorn

- 10 Witte Lotusdag

Arnhem

- 7 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk
- 14 Witte Lotusdag
- 21 Breekbare spiritualiteit, lezing, Serge Pirot

Den Haag

- 7 Witte Lotusdag
- 14 Harp en viool, Lucia Witte en Edith Mathot
- 19 Meditatiediagram van Blavatsky, inleiding met meditatie, Ineke Vrolijk
- 19 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk

Dwingeloo (omgeving Assen)

- 2 *Innerlijke Eenvoud* (Krishnamurti), studie

- 9 Witte lotusdag

- 30 Seizoenssluiting

Groningen

- 7 Witte Lotusdag
- 21 Ledenvergadering

Haarlem

- 10 Reïncarnatie, cursus, GJ vd Steen

- 11 Witte Lotusdag

Heeze (bij Eindhoven)

- 19 De constitutie van de mens (Alice Bailey), studie

Leeuwarden (Drachten)

- 7 Witte Lotusdag

Naarden

- 8 Witte Lotusdag

Rotterdam

- 1 Het operationeel maken van het spirituele, lezing, Augusta vd Werf
- 8 Witte Lotusdag
- 15 Logewerk in de praktijk
- 22 De gnosis als innerlijke lering, studieavond, Ronald Engelse

Utrecht

- 4 Witte Lotusdag

Zwolle Lanoe

- 8 Witte Lotusdag

juni 2012

Amsterdam

- 2 Kleur in materie, lezing, Mariël Polman

Arnhem

- 4 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk

- 11 Geheime Geometrie, lezing, Aad vd Wekke

- 18 Ledenavond

Den Haag

- 4 Unificatie en broederschap, lezing, Max Takkenberg

- 9 Meditatiediagram van Blavatsky, inleiding met meditatie, Ineke Vrolijk

- 9 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk

- 11 Gnosis en esoterie, lezing, Hein van Dongen

- 18 De eenheid van de wereldreligies (1), lezing, Wim Leys

- 25 De eenheid van de wereldreligies (2), lezing, Wim Leys

Haarlem

- 14 Reïncarnatie, cursus, GJ vd Steen

Heeze (bij Eindhoven)

- 16 De constitutie van de mens (Alice Bailey), studie

Rotterdam

- 12 Het meditatiediagram van Blavatsky, studieavond, Ineke Vrolijk
- 26 De gnosis als innerlijke lering, studieavond, Ronald Engelse

Wist u dat in de Tolstraat 154 te Amsterdam niet alleen het hoofdkantoor van de TVN is gevestigd, maar ook de 'theosofische boekhandel Adyar' en de 'theosofische bibliotheek' met een unieke collectie theosofische, religieuze en esoterische literatuur?

Waarheid is het leven zelf - kennismaken met Krishnamurti

J. Krishnamurti

Redacteur: Hans van der Kroft

Synthese, 2012

ISBN 978 90 627 1101 7

Aantal blz. nog niet bekend

Paperback, (incl.DVD)

Prijs € 9.95

Je bent een geschenk aan de wereld - Mindfulness in woord en beeld

Thich Nhat Hanh

Panta Rhei, 2011

ISBN 978 90 884 0061 2

120 blz., Gebonden

Prijs € 17,50

**The Unconditioned Mind:
J. Krishnamurti and
the Oak Grove School**

David Edmund Moody

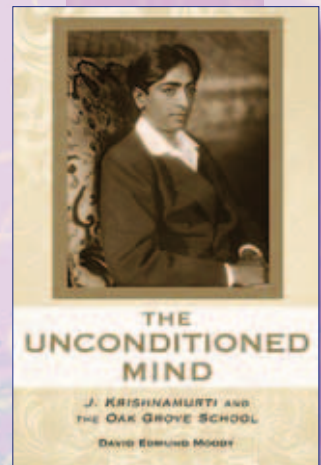
Quest Books, 2011

ISBN 978 0 8356 0894 7

276 blz., paper

Price € 24,95

The Unconditioned Mind is the first book to openly discuss the dramatic events that occurred during the early years of Oak Grove, and Moody's experience as the first director of the school and a member of Krishnamurti's inner circle presents readers with a vivid history of a school whose main intent is to "uncondition" the minds of its students and teachers.

Niet in tempels

J. Krishnamurti

Synthese, 2011

ISBN 978 90 627 1096 6

112 blz., Ingenaaid boek

Prijs € 10,50

Niet in tempels bevat de vier laatste toespraken die Krishnamurti in februari 1985 in Bombay hield.

Studeren, waarom doe je dat?

J. Krishnamurti

Synthese, 2011

ISBN 978 90 627 1097 3

96 blz., Ingenaaid boek

Prijs € 12,50

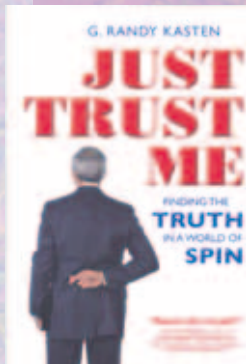
Dit boek bevat zes toespraken die Krishnamurti tussen 1969 en 1984 hield voor studenten aan diverse Indiase universiteiten en academies voor technische wetenschappen.

Theosofische boekhandel Adyar

Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
tel. (020) 676 56 72; fax (020) 675 76 57
e-mail: books@theosofie.nl; website: www.theosofie.nl
openingstijden: di. t/m vr. 13.00-17.30, za. 13.00-17.00 uur
een boekenlijst wordt u op aanvraag toegestuurd

Just Trust Me - Finding the Truth in a World of Spin

G. Randy Kasten

Quest books, 2011
ISBN 978 0 8356 0889 3
280 pages, paper
Price € 17,95

Kasten created *Just Trust Me* as a universal resource to help people learn methods for finding the truth in daily situations.

Wilde beesten in de filosofische woestijn - Filosofen over telepatie en andere buiten- gewone ervaringen

Hein van Dongen, Hans Gerding, Rico Sneller

Uitgeverij Ten Have
ISBN 978 90 259 5946 3
187 blz., Paperback
Prijs € 17,90

Christian Gnosis

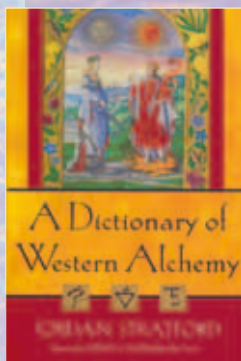
C.W. Leadbeater

Quest Books, 2011
ISBN 978 0 8356 0895 4
368 pages, paper
Price € 17,95

In *Christian Gnosis*, Charles W. Leadbeater reveals the inner teachings of early Christianity while supplying additional insight from a clairvoyant's perspective.

Dit boek maakt duidelijk dat voor veel filosofen – van Kant tot Derrida – omstreden verschijnselen als telepatie en helderziendheid een serieus studieobject vormen.

A Dictionary of Western Alchemy

Jordan Stratford

Quest Books, 2011
ISBN 978 0 8356 0897 8
160 pages, paper
Price € 18,95

Distinguishing this guide from similar ones is the addition of etymology, which connects the language of alchemy to its Latin, Greek, and Arabic sources.

Working Class Mystic - A Spiritual Biography of George Harrison

Gary Tillery

Quest Books, 2011
ISBN 978 0 8356 0900 5
200 pages, paper
Price € 16,95

Tillery's engaging narrative depicts Harrison as a sincere seeker who acted out of genuine care for humanity and used his celebrity to be of service in the world.

Doeleinden van de Theosofische Vereniging:

**Het vormen
van een kern van de
universele broederschap der mensheid
zonder onderscheid van ras, geloof,
geslacht, kaste of huidskleur.**

**Het aanmoedigen
van de vergelijkende studie
van godsdienst, wijsbegeerte
en wetenschap.**

**Het onderzoeken van de
onverklaarde wetten in de natuur
en van de vermogens die in de mens
latent aanwezig zijn.**